

Täysistunto

Tiistai 21.5.2024 klo 14.00—17.10

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.10.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (14.00—16.43) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (16.43—17.10).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Valtioneuvosto on 21.5.2024 antanut hallituksen esityksen HE 53/2024 vp.

2.2. Kertomukset

Eduskunnalle on annettu Hallituksen vuosikertomus 2023 (K 2/2024 vp).

3. Saara Hyrkön vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 12/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 22.5.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 22.5.2024 kello 11.

4. Saara Hyrkön vapautuspyyntö kansliatoimikunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 13/2024 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 22.5.2024 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 22.5.2024 kello 11.

5. Välikysymys hallituksen luonto- ja ilmastopolitiikasta

Välikysymys VK 5/2024 vp

Välikysymyksen esittäminen

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Edustaja Maria Ohisalo ja 51 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 5/2024 vp hallituksen luonto- ja ilmastopolitiikasta. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle. — Edustaja Ohisalo, olkaa hyvä.

Maria Ohisalo luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asunto-osakeyhtiölain 8 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 48/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Ministeri Meri, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.17 Oikeusministeri Leena Meri (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia osakehuoneiston hallintaanoton edellytyksenä olevista tiedoksiannoista ja sitä kautta asunto-osakeyhtiölain säätelyyn. Tarve tälle lain kiireelliselle muuttamiselle on syntynyt käytännössä havaituista ongelmista, ja lain valmisteluun ryhdyttiinkin oikeusministeriössä pyynnöstäni viime syksynä.

Asunto-osakeyhtiölain soveltamisessa on erityisesti viime vuosina tullut vastaan tilanteita, joissa tarvittavia tiedoksiantoja ei ole voitu toimittaa ulkomaille oleskeleville osakkeenomistajille laissa säädetyllä tavalla. Syynä tähän on voinut olla, että tiedoksiannettavien asiakirjojen toimittamiseksi ei ole ollut saatavilla tarvittavia posti- tai kuriiripalveluita eikä asiakirjojen sähköinen toimittaminen ole ollut mahdollista. Erityisesti ongelmia on esiintynyt tilanteissa, joissa on ollut tarve Venäjällä oleskelevien osakkeenomistajien osakehuoneistojen hallintaanottoon. Esityksen valmistelun yhteydessä esitetyn Suomen Kiinteistöliiton tutkimuksen perusteella rajat ylittäviin tiedoksiantoihin liittyviä vaikeuksia on esimerkiksi Kaakkois- ja Itä-Suomessa esiintynyt ainakin joissain sadoissa asunto-osakeyhtiöissä.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Lakiehdotuksesta järjestetyllä lausuntokierroksella ehdotuksia kannatettiin laajasti, ja tämä osoittaa sen, että sääntelyn uudistamiselle on tarvetta.

Muutoksen tarkoituksena on varmistaa, että asunto-osakeyhtiöllä on käytössään riittävät keinot osakehuoneiston hallintaanoton käyttämiseen lakiin perustuvana oikeussuojakeinona silloin, kun esimerkiksi osakkeenomistajan rikkomuksesta seuraa yhtiölle vähäistä suurempaa haittaa. Tämä edellyttää sitä, että hallintaanotosta päättämiseksi ja päätöksen täytäntöönpanemiseksi tarvittavat tiedoksiannot voidaan toteuttaa käytettävissä olevin keinoin myös silloin, kun todisteellinen tiedoksianto ei ole mahdollista ulkomailla oleskelevalle osakkeenomistajalle, vuokralaiselle tai muutoin osakehuoneistossa asuvalle.

Asunto-osakkeiden omistamisesta seuraa osakkeenomistajalle sekä oikeuksia että velvollisuuksia. Keskeisiä osakkeenomistajan oikeuksia ovat muun muassa oikeus huoneiston hallintaan sekä sen luovuttamiseen toisen käytettäväksi. Osakkeenomistajan velvollisuuksiin puolestaan kuuluvat esimerkiksi yhtiövastikkeen maksaminen sekä huoneiston kunnossapito ja huoneiston huolellinen hoitaminen. Jos osakkeenomistaja laiminlyö laista johtuvia velvollisuuksiaan, seuraa tästä usein haittaa yhtiölle ja muille osakkeenomistajille. Haittaa voi myös aiheutua siitä, että osakehuoneistossa vietetään häiritsevää elämää. Tällaiseen vähäistä suurempaan haittaan puuttumiseksi asunto-osakeyhtiölaissa säädetään viimesijaisena keinona osakehuoneiston ottamisesta enintään kolmen vuoden määräajaksi yhtiön hallintaan. Hallintaanoton jälkeen yhtiön hallituksen on viipymättä vuokrattava huoneisto käyvästä vuokrasta hallinnassa olon ajaksi, ja yhtiöllä on oikeus periä vuokrasta maksamatta olevat ja hallintaanoton aikana erääntyvät yhtiövastikkeet. Ylijäävä osa on tilitettävä osakkeenomistajille.

Hallintaanotosta päättäminen edellyttää varoituksen antamista tiedoksi osakkeenomistajille ja mahdolliselle vuokralaiselle tai muulle osakehuoneistossa asuvalle siten kuin haasteen tiedoksiantamisesta säädetään tai muuten todistettavalla tavalla.

Myös yhtiökokouksen päätös osakeyhtiöhuoneiston ottamisesta yhtiön hallintaan on annettava tiedoksi samalla tavalla.

Jos osakehuoneistoa ei luovuteta päätöksen jälkeen vapaaehtoisesti yhtiön hallintaan, edellyttää päätöksen täytäntöönpano myös häätötuomiota. Haaste häätöasioissa on annettava todisteellisesti tiedoksi osakkeenomistajille siten kuin siitä erikseen säädetään.

Toisaalta tiedoksiannot ovat voineet estyä myös muissa tilanteissa esimerkiksi sen johdosta, ettei kohdevaltio ole minkään tiedoksiantoja koskevien kansainvälisten järjestelyjen osapuoli. Mainittuihin ongelmatilanteisiin puuttumiseksi esityksessä ehdotetaan, että osakehuoneiston hallintaanottoa koskeva varoitus ja yhtiökokouksen päätös voitaisiin antaa tiedoksi ulkomailla oleskelevalle vastaanottajalle julkaisemalla se Virallisessa lehdesä ja toimittamalla tieto siitä osakehuoneistoon, jos tiedoksianto ei ole muutoin mahdollista. Näin mahdollistetaan se, että aina voidaan antaa asia tiedoksi.

Lisäksi ehdotetaan, että haaste hallintaanottopäätöksen täytäntöönpanoa koskevassa hätöasiassa voitaisiin toimittaa oikeudenkäymiskaaren mukaisena kuulutustiedoksiantona ja toimittamalla sitä koskeva ilmoitus osakehuoneistoon, jos tiedoksianto ulkomailla oleskelevalle osakkeenomistajalle ei ole muuten mahdollista.

Ehdotusten soveltaminen olisi rajattu tilanteisiin, joissa tiedoksiannon vastaanottaja oleskelee muissa kuin Euroopan talousalueeseen kuuluvissa valtioissa. Ehdotuksella ei siten poikettaisi rajat ylittäviä tiedoksiantoja koskevasta EU-sääntelystä eikä muista Euroopan talousalueeseen kuuluviin valtioihin kohdistuvista tiedoksiantoja koskevista järjestelyistä, joissa noudatettaviin tiedoksiantoihin ei ole käytännössä liittynyt vastaavia ongel-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

mia. Ehdotus ei vaikuttaisi muidenkaan tiedoksiantoja koskevien kansainvälisten järjestyksen soveltamiseen silloin, kun tiedoksiannot niiden mukaisesti ovat käytännössä mahdollisia.

Lakimuutosten ehdotetaan tulevan voimaan mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sitten edustaja Koponen.

14.23 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tämä asunto-osakeyhtiölain muutosesitys on tärkeä ja ajankohtainen, sillä se tuo kaivattuja muutoksia osakehuoneistojen hallintaanottoon ja erityisesti tiedoksiantomenettelyihin ulkomailla oleskeleville osakkeenomistajille.

Puhemies! Erityisesti ongelmaksi ovat nousseet Venäjällä oleskelevat osakkeenomistajat, jotka ovat jättäneet vastikkeet maksamatta. Nykyinen laki on johtanut tilanteisiin, joissa asunto-osakeyhtiöt eivät ole voineet käyttää hallintaanottoa keinona puuttua tähän toimintaan. Tämä puolestaan on vaikuttanut yhtiöiden taloudelliseen tilanteeseen, kun osakkeenomistajalta perittäviä yhtiövastikkeita on jäänyt saamatta.

Puhemies! Itä- ja Kaakkois-Suomen alueella asian kanssa ongelmissa on ollut lukemattomia asunto-osakeyhtiöitä. Iso kiitos siis ministeri Merelle siitä, että laki on nyt käsiteltyssä ja että se tulee voimaan mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Pauli.

14.24 Pauli Kiuru kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä, ja haluan todellakin kiittää tämän asian eteenpäinviemisestä. — On taloyhtiöiden etu, että tämä asia saadaan eteenpäin, ja se on myös muiden osakkaiden ja osakkeenomistajien etu. Nykyisessä tilanteessa syntyy sietämättömiä tilanteita, jotka eivät palvele niiden ihmisten asiaa, joilla on varallisuutta kiinni asunnoissa. Käytännössä asuntovarallisuus on ihmisten suurin varallisuuserä näin yleisesti ottaen. On oikein hyvä asia, että tämä nyt menee eteenpäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Niemi.

14.25 Veijo Niemi ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esitys on todella hyvä. Itsekin olen aika paljon näistä asioista ollut perillä. Tämä kolmen vuoden haltuunotto ja vuokraaminen on hyvä asia, mutta olisin kysynyt arvoisalta ministeriltä: mitä on tehtävissä siinä kohtaa, jos huoneistoa ei saada vuokrattua ja siitä on kuitenkin iso haitta taloyhtiölle puuttuvien yhtiövastikkeiden muodossa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Enää ei ole puheenvuoroja. Haluaako ministeri kommentoida?

14.25 Oikeusministeri Leena Meri: Kiitos, arvoisa puhemies! Joo, kiitos kiitoksista siinä mielessä, että hallitus haluaa aina puuttua myös ajankohtaisiin asioihin, vaikka ne eivät olisi hallitusohjelmassa. Jos syntyy sellaisia haasteita, jotka pitää ratkaista, niin silloin ne pitää ratkaista.

Mitä tulee tuohon edustajan kysymykseen koskien sitä tilannetta, että ei saada vuokrattua, niin se on tietysti haasteellinen tilanne. Ketäänhän ei voi pakottaa vuokraamaan mi-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

tään asuntoa eikä paikkaa, mutta tietysti sitten loppupeleissähän tulee esiin nämä ulosotto-oikeudelliset menettelyt, ja niitä koskee taas ulosottolainsäädäntö, että loppupeleissähän jokainen voi sitten saatavistaan vaatia ulosottoa, ja se on sitten taas ihan oma menettelynsä, jota tämä asunto-osakeyhtiölaki ei koske, mutta ulosottomenettelyssä minun tietojeni mukaan ei ole mitään tällaisia vastaavia ongelmia tiedoksiannoissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annettua EU:n asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 52/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa tuttuun tapaan enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asia-kohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, ministeri Ranne, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.27 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan säädettäväksi laki liikenteessä käytettävien vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfrastruktuurista. Esityksen taustalla on EU-asetus vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta eli jakeluinfra-asetus, joka edellyttää täydentävää kansallista säätelyä. Asetus kumoaa EU:n jakeluinfradirektiivin, joka on meillä kansallisesti pantu täytäntöön lailla liikenteessä käytettävien vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelusta. Käsillä olevassa esityksessä uudistetuksi jakeluinfralaiksi ehdotetaan siten tämän voimassa olevan jakeluinfralain kumoamista. Asetusta täydennetään kansallisesti sen verran kuin on välttämätöntä, eli meidän minimitasolle.

EU:n jakeluinfra-asetuksen tarkoituksena on varmistaa riittävän tiheä ja laaja liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuuri ja sen yhteentoimivuus koko EU:n alueella sekä varmistaa, että käyttäjille on tarjolla kattavat tiedot ja käyttäjäystävälliset maksuvaihtoehdot. Jakeluinfra-asetus on osa Euroopan komission kesällä 2021 antamaa niin sanottua 55-valmiuspakettia, ja sen soveltaminen alkoi huhtikuussa 2024. EU:n asetuksena se on suoraan kaikissa jäsenmaissa sovellettavaa lainsäädäntöä.

Hallituksen esityksen tavoitteena on varmistaa jakeluinfra-asetuksen asianmukainen kansallinen toimeenpääntö ja saattaa kansallinen oikeustila vastaamaan uutta EU-lainsäädäntöä. Uudistetussa jakeluinfralaissa säädettäisiin osaltaan jakeluinfra-asetuksen vaatimuksia valvovasta kansallisesta viranomaisesta ja mahdollisista hallinnollisista seuraamuksista. Valvonta ja mahdolliset seuraamukset koskevat yleisesti saatavilla olevan la-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

taus- ja vetytankkausinfrastruktuurin käyttäjäystävällisyyttä ja teknologiaa, kuten maksupäätteitä, hinnoittelua sekä käyttäjille annettavia tietoja. Suomessa autoilija ei ole yleensä voinut maksaa sähköautonsa latausta perinteisellä maksukortilla, vaan käytössä on ollut esimerkiksi latausoperaattoreiden maksulätkiä ja verkkosovelluksia. Autoilijat ovat kokeneet lataukseensa tarvittavien sovellusten suuren määrän ja niiden käytön hankalana. Valvonnasta ja seuraamuksista säättämällä varmistetaan asetuksen velvoitteiden täyttäminen Suomessa. Jakeluinfra-asetuksen ja uuden lain mukaisten velvoitteiden noudattamista valvoisi kansallisesti Liikenne- ja viestintävirasto Traficom.

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtionalouteen, sillä Liikenne- ja viestintävirastolle esitetyistä valvontatehtävistä johtuvat resurssitarpeet katettaisiin kohdentamalla olemassa olevia määrärahoja uudelleen. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelypuheenvuorosta. — Sitten jatketaan keskustelua. — Edustaja Ovaska.

14.30 Jouni Ovaska kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies, ja kiitos ministerille! Tämä laki on todellakin tarpeen, erittäin perusteltu. Tärkeitä ovat myös ne kirjaukset, mitä hallitusohjelmassa on siitä, että katsotaan tätä latausinfraa ja sen kehittämistä laajemminkin. Uskon, että Traficom pärjää ja huolehtii kyllä hyvin varsinaisen viranomaistehtävän tämän lain osalta.

Mutta, arvoisa puhemies, haluaisin nostaa kyllä keskusteluun tämän raskaan kaluston ja sen latausinfra. Kyllähän meillä kaiken kaikkiaan on vielä paljon toiveita ja odotuksia siihen, että raskas liikennekin jossain vaiheessa sähköistyisi, ja se vaatii tietysti sen, että meillä on kattava ja toimiva latausinfra raskaalle liikenteelle. Käytännössähän ei ole oikein mahdollista, että nämä henkilöautoliikenteelle tarkoitetut paikat ja latauspisteet palvelisivat sitä raskasta liikennettä, vaan tarvitaan heidän lähtökohdistaan kattava ja nopeasti ladataava sähkö. Se tarkoittaa myös sitä, että kun näitä paikkoja rakennetaan, niin mietittäisiin myös taukopaikkamahdollisuudet sitten näille kuljettajille, kun mietitään, kun he pysähtyvät tankkaamaan. Miten ministeriössä on ajateltu tätä raskaan liikenteen sähköistämistä ja sen latausinfra rakentamista?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

14.31 Pekka Aittakumpu kesk: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille tämän kokonaisuuden esittelystä. Tähän esitykseen sisältyvä laki rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä velvoittaa esimerkiksi yrityksiä ja yhdistyksiä tietyissä tilanteissa rakentamaan sähköautojen latauspisteitä uusiin rakennettaviin rakennuksiin sekä myös joihinkin jo olemassa oleviin rakennuksiin.

Nyt on tullut ilmi, että on ollut erilaista epäselvyyttä siitä, ketä tämä laki sitten kaiken kaikkiaan koskee. Monissa yhdistyksissä on aiheellisestikin oltu huolissaan siitä, onko kiinteistölle, joka saattaa olla hyvinkin vähäisessä käytössä, todellakin pakko asentaa tuhansia euroja maksava latauspiste. [Sheikki Laakson välihuuto] Mielestäni tämä olisi nyt tärkeää tarkastella huolellisesti ja perusteellisesti, kun tämä nyt on auki. Lain 10 §:ssä on säädetty poikkeus, jonka mukaan velvoite ei koske latauspisteiden eikä latauspistevalmiuden asentamista mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä anne-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

tussa komission suosituksessa ja niin edelleen tarkoitettujen mikroyritysten omistuksessa ja käytössä olevien rakennusten yhteyteen. Komission suosituksessa todetaan, että yritykseksi katsotaan myös taloudellista toimintaa säännöllisesti harjoittavat yhdistykset. Tämä sopii myös maalaisjärkeen, että jos on vaikkapa nuorisoseura tai joku yhdistys, jolla on hyvin vähäistä se toiminta ja saattaa olla parkkipaikkoja paljonkin, mutta toimintaa on esimerkiksi kerran viikossa, niin ei ole mitään järkeä, että sinne velvoitetaan vaikkapa usea, kolme tai neljä latauspistettä rakentamaan, mikä maksaa sitten tuhansia euroja. Kyllä tässäkin asiassa pitää ilman muuta maalaisjärkeä käyttää. Toivon, että tämäkin näkökulma nyt sitten valiokunnan käsittelyssä voidaan tarkastaa ja ottaa huomioon, että mikään taho ei joudu tekemään turhaa työtä tai maksamaan turhasta, koska siitä ei ole kenellekään sitten hyötyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Furuholm.

14.34 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Tähän saliin ei ole hirveästi tullut tällä kaudella esityksiä, joilla olisi vähentävä vaikutus liikenteen päästöihin. On hyvä huomioida, että juuri liikenteen sektorilla nämä päästötavoitteet uhkaavat karata, jos riittäviä toimia ei tehdä ja tahti entisestään siten hiipuu. Tämä tosiasia ilmenee viimeisimmästä ilmastovuosikertomuksestakin.

No, mutta tätä hallituksen esitystä, jonka tavoitteena on edistää liikenteen vaihtoehtoisien käyttövoimien toimivuutta varmistamalla toimiva ja tiheä jakeluinfra, voidaan kuitenkin pitää täysin oikeansuuntaisena myös päästötavoitteiden näkökulmasta. Liikennevaliokunnan puheenjohtaja Ovaska nosti hyvin esiin juuri tämän, että henkilöliikenteen lisäksi on syytä tarkastella erityisesti tätä raskaan liikenteen asemaa suhteessa tähän esitykseen. Esityksellä pyritään selkeyttämään, joustavoittamaan kestävä liikenteen edellytyksiä muun muassa jakeluinfran käyttäjäystävällisyyttä parantamalla, kuten ministeri esittelyssään mainitsi. Juuri nämä elementit rohkaisevat ihmisiä tekemään näitä kestävämpiä valintoja ja tätä kautta myös siirtävät sitä liikenteen vihreätä siirtymää eteenpäin, ja hyvä niin.

On pakko kuitenkin todeta, että itse asiassa tämä sama kehitysvaade koskee myös muuta kestävästä liikennettä. Tämmöinen vaivattomuus ja toimivuus kasvattavat niin joukkoliikenteen kuin aktiivisten kulkumuotojen käyttöä. Esimerkiksi kaupungeissa tämän kulkumuotojakauman muuttaminen on se matalalla roikkuva ilmastotekohedelmä, ja välillä valitettavasti tuntuu siltä, että näiden hedelmien poimiminen ei ole tämän hallituksen to-do-listalla.

Arvoisa rouva puhemies! Muistutan tähän loppuun vielä siitä, että meillä on jo olemassa kattava ja aika tarkkasanaanainenkin tiekartta fossiilittomaan liikenteeseen, mutta tosiasia on myös se, että ilman panostuksia me emme sinne pääse, ainakaan riittävässä ajassa. Tässäkin esityksessä lähdetään liikkeelle hyvin markkinalähtöisellä ajatuksella, mikä on tietyllä tavalla ihan ymmärrettävää. Kyllä kuitenkin sitten se valtion rooli panostusten ja kannusteiden näkökulmasta tulee edelleen olemaan todella tärkeä, niin ettei voi lyödä hankskoja käteen. Mutta kuten aina, liikenne- ja viestintävaliokunta perkaa tämän esityksen ja ottaa edellä kerrotut näkökulmat huomioon. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

14.36 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Ranteelle tästä esittelystä. Kuten edellä edustaja Furuholm hyvin totesi, kyllä liikenteen päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttää lisätoimia. Ja niin kuin todettu, tämä Orpon hallitus ei toistaiseksi sellaisia ole juurikaan tehnyt, ainakaan parantanut kannustimia siirtä kestävämpiin kulkumuotoihin ja käyttövoimiin. Mutta tämä on erinomainen asia, että ministeri on tarttunut näin rivakasti tähän sähköisen liikenteen yleistymistä tukevan asetuksen kansalliseen toimeenpanoon.

Viime hallituskaudellahan tuettiin aika merkittävästi nimenomaisesti siirtymää irti fossiilisista polttoaineista sekä liikenteen sähköistämistä. On todella tärkeää, että tätä jatketaan systemaattisesti, järjestelmällisesti myös tällä kaudella. Nimittäin, mikäli tämä siirtymä halutaan tehdä markkinaehtoisesti, se halutaan tehdä käyttäjät edellä, se halutaan tehdä niin, että ihmisille on aidosti oikeasti sujuvaa, helppoa, taloudellisesti järkevää valita kestävämpiä kulkumuotoja, tässä tapauksessa esimerkiksi sähköautoja, niin silloin sitä täytyy edistää näin.

Oikeastaan se, mitä halusin sanoa, oli kiitos ministerille ja erittäin lämpimät kannustukset siihen, että tätä samaa, myös liikenteen päästöjä vähentävää linjaa toivottavasti jatkosakin edistetään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

14.38 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Täällä luettiin hetki sitten välikysymys hallituksen luonto- ja ilmastopolitiikasta, joka on jätetty yhdessä vasemmistoliiton, vihreiden ja sosiaalidemokraattien toimesta. Ja kuten tästä välikysymyksestä kuultiin, hallitus tosiaan ei ole tuonut tänne eduskuntaan käytännössä mitään ilmasto- tai luontotavoitteita vastaavaa lainsäädäntöä. Sen takia ajattelen, että onkin hyvä, että edes jostain, eli nyt EU:n kautta, tulee edes joitain vaatimuksia, jotka sitten velvoittavat hallitusta tuomaan tänne nyt tämänkin esityksen.

Tämä esitys siis käsittelee tosiaan jakeluinfrastruktuuria ja tätä jakeluinfra-asetusta eli ennen kaikkea sähköautojen latauspisteitä ja esimerkiksi näitä vedyntankkauspisteitä. Tämän jakeluinfra-asetuksen tarkoituksena on varmistaa, että meillä on riittävän kattava verkosto liikenteen sähköistymiselle ja näille niin kutsutuille vaihtoehtoisille polttoaineille ja että tämä verkosto toimii hyvin. Ja tietenkään tulevaisuudessa nämä eivät oletettavasti ole enää mitään vaihtoehtoisia polttoaineita, vaan sitten liikenne sähköistyy ja se on se normaali tapa ladata autoaan.

No, ajattelin, että tämä esitys on lähtökohdiltaan tietenkin kannatettava ja myös meidän tavoitteiden mukainen. Suomi on sitoutunut puolittamaan liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä. Ja jos me katsotaan tätä taakanjakosektoria, johon liikenne kuuluu, niin liikenne on siellä suurin päästölähde, eli on aivan selvää, että meidän on pakko puuttua näihin liikenteen päästöihin. No, samaan aikaan tiedämme myös, mitä nykyinen hallitus on tehnyt: se on käytännössä tehnyt päätöksiä, joilla liikenteen päästöjä lisätään, ja vielä useita tällaisia päätöksiä. Sen takia ajattelen, että tämä on vähintäänkin ristiriitaista ja vähintäänkin aika poukkoilevaa, että tuodaan omia esityksiä, joilla päästöjä lisätään kovasti, ja sitten taas on EU:sta tulevia päätöksiä, joissa näitä päästövähennyksiä pyritään tekemään. Eli sitten on ehkä hyvä pohtia tätä, onko tämä järkevää koko meidän toimivan liikennepolitiikan näkökulmasta.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Lopuksi sanon vielä, että mielestäni on erittäin hyvä, että tässä esityksessä pyritään myös tähän käyttäjäystävällisyyteen. Jokainen, joka on esimerkiksi Suomessa sähköautoilut, on varmaankin kohdannut jonkinlaisia haasteita sen suhteen, kuinka toimivia nämä latauspisteet ovat ja voiko kätevästi maksaa esimerkiksi kortilla ja näinpäin pois. On tosi hyvä, että myös tähän tällä esityksellä puututaan. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laakso.

14.41 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! On pakko ottaa puheenvuoro, kun kuunteli äsken edustaja Ovaskan puhetta rekkojen latauspisteistä ja siitä toiveesta, että niitä saadaan lisää. Tällä hetkellä Lempäälä—Vantaa-väliä ajaa käytännössä katsoen yksi ainoa vähänkään isompi kuljetuskalusto, minkä kanssa viime talvenakin oli vähän, hieman ongelmia. Tämä raskaan kaluston liikenteen sähköistyminen on sen verran kaukana, että kun me ruvetaan nyt rakentamaan jotain infraa, niin todennäköisesti siinä kohtaa, kun näitä rekkoja rupeaa tulemaan, meidän kierrätysalan yrittäjät keräilevät jo pois niitä asetettuja latauslaitteita sieltä. Tilanne on se, että latauslaitteitten tämänhetkinen kapasiteetti ei oikein riitä tuottamaan niin, että kun kuski on käynyt kahvilla, niin ne patterit olisivat siellä latautuneet. Kyllä tällä hetkellä ainoa tapa olisi se, että niitä tehtäisiin sinne terminaalien yhteyteen: kun rekkoja lastataan siellä, niin samalla niitä latauslaitteita laitetaan. Elikkä tällä hetkellä niitten eteenpäinvieminen oikein massavoimalla olisi kyllä meidän veronmaksajien rahojen ääretöntä haaskaamista.

Mutta täytyy sanoa, että vielä enemmän pöyristyttää kuunnella edustaja Aittakummun vaatimuksia siitä, että pitäisi ottaa huomioon nämä eri asunto-osakeyhtiöt ynnä muut. Muistan viime kaudella vääntäneeni täällä yötä päivää siitä, että alkää nyt missään nimessä tällaista miinaa aiheuttako meille veronmaksajille siitä, että suurin piirtein joka ikisessä talossa pitää olla latauspiste. Yritettiin valiokunnissa, kaikkialla estää, ettei tehdä näin älytöntä lainsäädäntöä. Kun asunto-osakeyhtiössä muutama kämppä on ja joku haluaa sinne hommata sähköauton, niin sinne pitää rakentaa kaikki latauspisteet. Se oli täysin järjetön idea. Mutta siinä hallituksessa oli mukana myös edustaja Aittakumpu. En voi käsittää, että täällä tällä hetkellä vaaditaan, että tässä ei pitäisi näin tarkka olla. Minä väitän näin, että uskoisin, että tämä hallitus kyllä puuttuu siihen asiaan juuri niin kuin Aittakumpu äsken pyysikin. Mutta tilanne on se, että en käsitä, miten voi olla, kun vuosi sitten itse olitte vaatimassa näitä, todella vaatimassa näitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu, vastauspuheenvuoro.

14.44 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivoisin, että täällä ei anneta väärää todistusta, nimittäin kukaanhan nimenomaan, ainakaan itse henkilökohtaisesti en ole koskaan vaatinut näille yhdistyksille tämmöistä velvoitetta kuin oli äskeisessä puheenvuorossa. Edustaja Laakso puhui aivan eri asiasta kuin itse tuossa edellisessä puheenvuorossani. Kyse on tosiaan näistä yhdistyksistä ja muista toimijoista, jotka ovat rinnastettavissa näihin mikroyrityksiin. Tässä komission suosituksessakin todetaan, että ne ovat rinnastettavissa näihin yrityksiin. Ne pitäisi huomioida tässä käytännön sovelutuksessakin niin, että huomioitaisiin, että niillä ei tätä velvoitetta tarvitse olla. Enkä itse ole koskaan tällaista velvoitetta vaatinut, ja itse olen sitä mieltä, että tätä sääntelyä ylipäättään voitaisiin vielä keventääkin, jos vain mahdollista, koska näinhän se on, siitä olemme

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

varmasti edustaja Laakson kanssa aivan samaa mieltä, että ylipäättäänkin nämä tällaiset ilmastomuutoksen vastaiseen työhön ja ympäristön parantamiseen liittyvään työhön liittyvät toimet kaikista parhaita ovat silloin, kun ne lähtevät vapaaehtoisuuden pohjalta ja ihmiset itse muuttavat [Puhemies koputtaa] ja yritykset muuttavat omaa toimintaansa, eikä sillä tavalla, [Puhemies koputtaa] että pelkästään pakkoja ja sanktioita ja sakkoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

14.45 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laakso, minä vain tuon esille huolen ja ne näkökulmat, joita Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL on esittänyt. Eli he ovat huolissaan siitä, ja he toivovat, että latausjärjestelmää kehitetään ja otetaan huomioon nämä taukopaikat ja katsotaan, missä voitaisiin ladata ja miten se olisi nopeaa. Kyllä kannattaa teidänkin kuunnella tätä edunvalvontajärjestöä jatkossakin, vaikka tässä asiassa olisitte eri mieltä.

Ja toinen kysymys: Mitä tulee tähän latausinfraan, niin ihmettelen hiukan, kun olette käsitteäkseni istunut siellä liikenne- ja viestintävaliokunnassa viime kaudella, että miksi te ette käsitellyt tätä latausinfra-asiaa, mihin edustaja Aittakumpu viittasi täällä? Eli se, että tämmöiset metsästysseurat, erilaiset järjestöt — heidän monet rakennukset — jotka perustuvat vapaaehtoistyöhön, ovat velvoitettuja nyt sitten rakentamaan näitä pisteitä. Tämä oli ympäristöministeriön ja ympäristövaliokunnan asia, talousvaliokunnan asia ja perustuslakivaliokunnan asia, mutta kyllä siinä tilanteessa olisi mielestäni myös liikenne- ja viestintävaliokunnan pitänyt ottaa kantaa siihen, miten näitä infrapaikkoja rakennetaan. Että tässä nyt on käynyt lapsus.

En lähde syyttelemään, että kenen vika se on ollut, mutta kyllä se olisi ollut mielestäni valiokunnan tärkeä huomioida ja pyytää lausunnoille. [Pekka Aittakumpu: Oli huono oppositio!] — Joo, se voi olla siitä syystä. — Mutta nyt sitten tuodaan tämä esitys valiokuntaan, liikenne- ja viestintävaliokuntaan, ja me sitten tarvittaessa pyydämme lausuntoja muilta. Ja kyllä uskon, että pyydämme myös lausunnon SKALilta, ja sitten edustaja Laakso voi sitä lukea ja katsoa, mitä mieltä hän on asiasta. [Mai Kivelä: Onneksi nyt on parempi oppositio!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laakso, vastauspuheenvuoro.

14.47 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joo, valiokunnan puheenjohtaja Ovaska varmasti tietää, minkälaiset siteet minulla on SKALiin, kun 34 vuotta sitten alalle läksin, ja siitähän se ei ole kiinni.

Mutta kyllä me molemmat tiedetään ihan tasan tarkkaan, että hyvähän on kaikkea pyytää ja haluta silloin, kun ei itse joudu sitä maksamaan. Ja tilanne on se, että eihän SKALilla ole totta kai mitään sitä vastaan, vaikka on kilometrin välein niitä latauspisteitä. Mutta kyllä tietää Ovaskakin varmaan, että jos he joutuisivat itse kustannuksiin osallistumaan, niin ei kiinnostaisi yhtään se asia. [Puhuja naurahtaa] Näin se vaan oikeasti menee. Se näkyy tässä aika usein monessa muussakin kohtaa, että silloin kun ei itse tarvitse maksaa, niin kaikki on kivaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo, varsinainen puheenvuoro.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

14.48 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Liikenteen päästöjen vähentämisellä on aivan keskeinen rooli, kun me pyritään vähentämään ilmastopäästöjä ja hillitsemään ilmaston kuumenemista, ja tässä vaihtoehtoisten käyttövoimien lisääminen on yksi välttämätön keino liikenteen päästövähennyksiin. On tärkeätä, että sähkön ja vedyn käyttöä edistetään sääntelemällä riittävästä infrastruktuurista. Tässä EU-asetuksessa on hyviä elementtejä, kuten se, että henkilöautojen latausinfraa tulee lisätä tasaisesti automäärän kasvaessa. Kansallinen toimeenpano on tärkeää, jotta pidetään huolta siitä, että valvonta toimii ja että latausverkoston osalta käytettävyyden ja hinnoittelun avoimuus toteutuvat. Hintojen on oltava ymmärrettävästi ja vertailukelpoisesti saatavilla, jotta vertailu ja kilpailuttaminen on helppoa.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan sanoa muutaman sanan myös hallituksen toiminnasta yleisemmin koskien liikenteen päästöjen vähentämistä. Hallitushan lisää päätöksillään tietoisesti liikenteen päästöjä ja omalla toiminnallaan nimenomaan karsii sähköisen liikenteen tukia. Hallitus alentaa polttoaineveroa ja heikentää jakeluvuoroitetta. Jakeluvuoroituksen lasku aiheuttaa TEMin arvion mukaan yli miljoona tonnia lisää päästöjä vuodessa. Hallitus ei esitä mitään toimia tilalle päästölisäysten kompensoimiseksi. Hallitus leikkaa kestävän liikenteen infrastruktuurin leikkaamalla sähköisen liikenteen infrastruktuurin tuet, biokaasun jakeluinfrastruktuurin tuet, asuntokiinteistöjen sähköautonlatauspisteiden tuet sekä työpaikkojen sähköautonlatauspisteiden tuet.

Arvoisa puhemies! Kyllä hallitukselta nyt odotetaan toimia, joilla liikenteen päästöjä saadaan kokonaisuutena laskuun. Osaltaan tämä sähköautoilun infraan liittyvä esitys on hyvä mutta ei tietenkään millään muotoa riittävä, kun ajatellaan tätä isoa kokonaisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

14.50 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä sen verran, että haluan antaa vaihtoehtoisen näkemyksen tähän edelliseen keskusteluun. Itse asun sellaisella asuinalueella, jossa tämä paikallinen palveluyhtiö jo ennen edellistä kautta, eli ainakin yli viisi vuotta sitten, päätti, että omalla kustannuksella tämä yhtiö laittaa joka ikiseen parkkipaikkaan latausmahdollisuuden. Itse ainakin koen, että sillä on ollut tosi merkittävä vaikutus siihen, miten paljon siellä alueella sähköautot lisääntyivät, kun se lataaminen on mahdollista joka ikisessä parkkipaikassa. Silloin se myös on niin kuin valinta, että siihen on järkevä käyttää rahaa. Sen takia ajattelen, että kun fakta on se, että meidän tulee edistää liikenteen sähköistymistä ja myös Suomessa joka tapauksessa liikenne tulee sähköistymään, niin sen takia on tosi tärkeää, että tämä jakeluinfra, sen toimivuus, sen kattavuus, on siinä keskeisessä asemassa. Eli ei voida jäädä odottamaan, että ihmiset siirtyvät vaikka sähköautoihin, jos ei se latausverkosto ole kunnossa. On myös mielestäni kaikkien suomalaisten etu, että päästään niistä kalliista fossiilisista tuontipolttoaineista eroon ja sitä kautta saadaan päästöjä vähennettyä.

Sen lisäksi, tai oikeastaan sen sijaan, Suomen luonnonsuojeluliiton tapaan haluaisin nostaa esille tästä esityksestä vielä kohdan, jota hieman kritisoin, ja se on siis tämä hallituksen halu mahdollistaa nämä jäsenmaakohtaiset joustot. Eli itse ajattelen, että yhtä lailla harvaan asutuilla alueilla asuvilla ihmisillä pitää olla oikeus päästä eroon näistä kalliista tuontipolttoaineista ja sen takia tämän jakeluinfran pitää olla kattavaa koko maassa ja sen takia on hallituksen tehtävä myös varata siihen riittävät resurssit eikä jättää osaa suomalaisista niin sanotusti oman onnensa nojaan.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Ajattelen, että on hieman traagista, että hallitus ei ole osoittanut mitään intressiä varmistaa, että nämä liikenteen päästövähennykset toteutuvat, että näitä lisätoimia tehdään ja että tämä muutos toteutetaan oikeudenmukaisesti. Siinä kokonaisuudessa tämä esitys itsessään, vaikka kannatettava onkin, on suhteellisen pieni ilo.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ranne.

14.53 Liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Ensin toteaisin sen, että tietysti me toivomme, että raskas kalustokin pystyisi siirtymään vähäpäästöisimpiin teknologioihin ja tekniikoihin, mutta olemme kyllä aika kaukana vielä siitä. Meillä on tällä hetkellä Suomessa yksi raskaan kaluston julkinen latauspaikka, eli kyllä me odotamme tietenkin sitä, että teknologia kehittyy niin, että se olisi myöskin mahdollista, ja myöskin, että tiestö sitä kestäisi, ja markkinaehtoinen siirtymä on aina paras vaihtoehto.

Täällä on käyty tosi hyvää keskustelua ja tärkeitä asioita otettu yleisestikin esiin, mutta ensin tuosta raskaasta kalustosta.

Hallitus on siis linjannut, että me menemme hyvin vahvasti minimisääntelyllä, eli kansallisilla toimenpiteillä ei aiheuteta ylimääräistä taakkaa suomalaisille, ja se koskee myöskin tätä esitystä.

Sähköistymisestä ehkä sen verran, että nyt alkuvuodesta autokaupassahan on ollut tilanne sellainen, että käytettyjen autojen kauppa on ollut varsin vilkasta, mutta uusien, ensirekisteröityjen on ollut hyvinkin heikkoa, ja näistä käytetyistä autoista 86 prosenttia on ollut polttomoottoriautoja. Eli ihmisillä ei ole varaa ostaa niitä vähäpäästöisempiä uusia autoja, ja tämä on tietenkin sellainen asia, että tietenkin hallitus haluaa, että pitkällä aikavälillä jokaisella suomalaisella olisi varaa ostaa sellainen auto, jonka he tarvitsevat, myöskin vähäpäästöisempi ja turvallisempi, mutta se tarkoittaa siis sitä, että ostovoimaa täytyy kohentaa ja hintatason täytyy olla sellainen, että jokainen pystyy hankkimaan sen tarvitsemansa auton ja myöskin sitä käyttämään.

Hallitus on myöskin linjannut hyvin vahvasti teknologianeutraaliuden puolesta: eli me emme ole valitsemassa sitä voittavaa käyttövoimaa, vaan me mahdollistamme erilaisille vaihtoehdoille kehityksen ja myöskin pikkuhiljaa sitä jakeluinfraa.

Sähköistymisen osalta: Tässä on jossain vaiheessa ollut, edellisellä hallituksella erityisesti, tavoitteena, että noin viiden vuoden päästä tässä maassa olisi 750 000 ladattavaa autoa, ja nyt ollaan noin 200 000:ssa. Tämä ei kerta kaikkiaan tällä rahamäärällä, tällä ostovoimalla, tällä tekniikalla, joka meillä on nyt mahdollista ottaa käyttöön, ole kovin realistista, mutta kaikki tietenkin haluamme, että niitä parempia ja turvallisempia ja vähäpäästöisempiä autoja kaikkien olisi mahdollista ottaa käyttöön.

Ehkä vielä tähän loppuun se, että hallituksellahan on tietenkin myöskin arviointiin menossa päästövähennystoimenpiteitä, joissa katsotaan, millä tavalla päästöjä voitaisiin järkevästi, teknistaloudellisesti, kestävästi vähentää. Ei ole tietenkään mitään järkeä siinä, että itseämme ja kilpailukykyämme heikentäisimme sen takia, että teemme liian kalliita ja vaikuttamattomia toimenpiteitä. Hallitus on siis linjannut tätä myöskin energia- ja ilmasto-politiikassa: ei tehdä päästövähennystoimia eikä muutenkaan poliittisia toimia, jotka heikentävät kilpailukykyä tai nostavat niitä arjen kustannuksia. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 8/2024 vp

Toimenpidealoite TPA 21/2023 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 5/2024 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta. — Keskustelu alkaa. Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.57 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus ajaa toimivan aikuiskoulutustuen alas juuri silloin, kun pitäisi panostaa osaamiseen ja kun osaajapula vaivaa. Osaamista tarvitaan enemmän kuin koskaan. Työuran aikana pitää voida päivittää osaamistaan. Suomen melkein ainutta uusiutuvaa luonnonvaraamme eli ihmisten kehittämistä halutaan tälläkin tavalla vaikeuttaa. Täydellisen hölmö päätös ja linja.

Työn murros ja monipuolisemmat työtehtävät muuttavat työelämää, jolloin osaamisen päivittäminen työuran aikana muodostuu yhä tärkeämmäksi. Töiden monipuolistuminen, alanvaihto ja työn perässä muuttaminen vaativat luontevan polun, jolle osaamisen päivittämisen esteitä ei pitäisi tällä tavoin rakentaa. Osaamisen päivittäminen on tärkeää työssä pysyvyyden, motivaation ja työurien pidentämisen kannalta. Liikkuvuus työpaikkojen ja työllistymisalojen välillä on täysin normaalia. Ei ole olemassa yhtä ainoaa tutkintoa työpaikkaan tai työuralle, joten osaamista on päivitettävä. Neljännesmiljoona suomalaista on viimeisen kymmenen vuoden aikana opiskellut aikuiskoulutustuen avulla, yli 30 000 viime vuosina. He ovat konkreettisesti osoittaneet ja näyttäneet tämän tarpeellisuuden. Sillä mahdollistetaan erityisesti niiden työuralla eteneminen ja opiskelu, joiden työpaikalla tai muuten ei ole resursseja koulutusta saada.

Arvoisa rouva puhemies! Me tarvitsemme enemmän koulutusta ja osaamisen päivittämistä työuran aikana, emme vähemmän. Nyt aikuiskoulutustukea ollaan lopettamassa, ja on mielestäni ainakin yhdeksän syytä, miksi niin ei pitäisi tehdä.

1) Se on järjestelmä, jossa työntekijä itse omaehtoisesti hakeutuu koulutukseen, ja se motivoi. He hakevat työuralleen kehitystä ja samalla parantavat työhyvinvointiaan ja todennäköisesti myös pidentävät työuraansa.

2) Yrityksissä ei ole halua riittäviin koulutuspanostuksiin. Erityisesti pienissä yrityksissä on vaikea päästä koulutukseen. Noin kymmenen vuotta sitten yritettiin laittaa koulutusvelvoitetta yrityksille työehtosopimusten kautta. Työnantajat vastustivat sitä voimakkaasti. Niin se on nytkin. Myöskään kuulemisissa näitä uudistuksia ei ole näköpiirissä.

3) Matalapalkkaiset pääsevät koulutukseen ja päivittämään osaamistaan sekä etenevät urallaan. Usein se tapahtuu omalla alalla, mutta se helpottaa myös alan vaihtamista.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Se on erityisesti ollut naisten koulutuskanava, ja tämä lakkautus on isku tasa-arvokehitystä vastaan. [Aino-Kaisa Pekonen: Kyllä, näin on!]

4) Työllisyysvaikutukset ovat laskelmissa höttöä, koska ajatellaan, että nämä ihmiset eivät lähde koulutukseen enää ollenkaan, kun tämä aikuiskoulutustuki poistuu. Myöskin si-
jaisten määrä on jätetty huomiotta työllisyyslaskelmissa.

5) Toimiva järjestelmä lopetetaan. Siellä on talous tasapainossa, ja vakuutusmaksuilla siihen osallistuvat palkansaajat ja työnantajat huolehtivat sen rahoittamisesta. Valtio huolehtii vain yrittäjien koulutuksen rahoituksesta.

6) Yrittäjien koulutuskanava on tässä mietinnössä jäänyt huomiotta kokonaan. Emmekö me tosiaan halua osaavia yrittäjiä?

7) Uutta ei ole tilalle eikä lähitulevaisuudessa edes näköpiirissä. Järjestys on täysin väärä. Olisi pitänyt olla uusi ennen kuin vanha lopetetaan, jotta päästäisiin vertailemaan sitä tähän. Lainapainotteinen järjestelmä, jota hallitus kaavailee, auttaa vain hyvätuloisia ja sellaisia, joilla on varaa maksaa koulutus. Pienipalkkainen perheellinen ei siihen pysty.

8) Aikuiskoulutustukea olisi kehitettävä edelleen työvoimapula-ammatteihin ja vähemmän osaamista omaaville. Olisimme valmiita kehittämään ja kohdentamaan aikuiskoulutustukea nykyistä paremmin, muun muassa toisen asteen ja matalamman koulutusasteen omaaville ja työvoimapula-ammatteihin. Osa-aikainen opiskelu olisi myös mahdollistettava nykyistä paremmin.

9) Työllisyysrahasto on erinomaisesti hoitanut asiaa, ja siellä on toimiva ja hyvä, ammattitaitoinen henkilökunta hoitamassa tätä. Myös sähköinen palvelu toimii siellä erinomaisesti. Nyt he ovat työttömyysuhan alla.

Arvoisa rouva puhemies! Näistä ja monista muista syistä esitämme vastalauseemme mukaisesti lakiehdotusten 1—9 hylkäämistä ja että hyväksytään vastalauseeseemme sisältyvät kolme lausumaehdotusta. Tarvitseeko lukea lausumaehdotuksia?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Juuri tässä kuiskuteltiin, kun varmistimme. Ei ole pakko, koska ne ovat siellä vastalauseessa olleet näkyvissä ja tiedossa.

— Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja seuraavaksi edustaja Kallio.

15.03 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pari sitaattia tähän alkuun. Ensimmäinen: ”Suomi näkee osaavan, koulutetun työvoiman saatavuuden parantamisen keskeisenä tekijänä Euroopan kilpailukyvyllä.” Ja toinen: ”Suomi pitää Euroopan kilpailukyvyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoisia ponnisteluja koulutustason nostamiseksi ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi EU:n tasolla.” Nämä sitaatit ovat valtioneuvoston muistiosta, jossa määriteltiin Suomen avaintavoitteet EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi.

Valtioneuvosto onkin oikealla asialla EU-vaikuttamisessa halutessaan nostaa kansalaisten koulutustasoa ja edesauttaa jatkuvaa oppimista. Kysymys kuuluu: miksi hallitus ei toimi samalla tavoin kotimaan politiikassa? Suomessa on erittäin matala koulutusaste, ja kaikki toimenpiteet, jotka heikentävät uuden osaamisen hankintaa, heikentävät kilpailukykyämme. Valtioneuvoston määrittelemistä avaintavoitteista EU-vaikuttamiseen löytyvät myös digitalisaatio, tekoäly, vihreä siirtymä ja monia muita kilpailukykyyn liittyviä teki-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

jöitä. Miten hallitus aikoo vastata niihin, kun se omilla toimillaan vaikeuttaa ihmisten kouluttautumista ja sitä kautta osaamistason nostamista? Miten hallitus vastaa työvoimapulaan, jos jokainen meistä on naulattu nykyiseen työhömmme lopuksi ikäämme?

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys tarkoittaa sitä, että jokainen meistä, halusimmepa tai emme, olisi sidottu siihen työhön ja tehtävään, mihin olemme kerran päätyneet — päätyneet usein hyvinkin nuorina ja usein myös tietämättöminä siitä, mitä lopulta elämässämme ja lopun elämäämme haluamme tehdä tai olemmeko ylipäättään fyysisesti tai henkisesti kyvykkäitä suoriutumaan siitä tehtävästä koko työuramme ajan, tai päätyneet työhön, jossa emme pysty antamaan parastamme emmekä ole parhaimmillamme. Meiltä vaaditaan jatkuvaa tehokkuuden ja tuottavuuden kasvua, mutta pystymmekö vastaamaan siihen, jos työssään viihtymätön tai siihen käytännössä kykenemätön työntekijä ei pysty vaihtamaan alaa tai nostamaan osaamistasoaan? Hallituksen logiikalla voitaisiin seuraavat eduskuntavaalitkin jättää väliin. Meitähän on jo täällä 200 edustajaa — mitäpä meitä vaihtamaan, olimmepa sitten kyvykkäitä tai halukkaita tehtäväämme. Onneksi kansa päättää kokoonpanomme, mutta silloin meillä on vastuu myös siitä, millaisia valintamahdollisuuksia lainsäätäjinä annamme kansalle.

Arvoisa puhemies! Tähän kohtaan sitaatti eräältä koulutusalan ammattilaiselta: ”Aikuiskoulutustukea hyödyntävät usein opetus- ja kasvatusalalla ja sosiaali- ja terveysalalla työskentelevät matalapalkkaiset henkilöt. Avoimilla yliopisto-opinnoilla nostetaan koulutustasoa, ja usein opiskelujen tavoitteena on tutkinto-opiskelupaikka yliopistossa. Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteiden kanssa: koulutustason nostaminen, jatkuva oppiminen työelämässä ja tarvittavan osaamisen kehittäminen. Aikuiskoulutustuen lakkauttamisella viedään työssäkäyviltä mahdollisuus nostaa osaamistasoaan.”

Aikuiskoulutustukea käyttävät hyvin usein avoimen yliopiston opintoja suorittaneet henkilöt. Tällaisia ovat muun muassa opettajat, jotka haluavat edetä urallaan esimerkiksi rehtoriopintojen kautta, tai uusia opetettavia aineita sivuaineiksi opiskelevat. Aikuiskoulutustuki on mahdollistanut itsensä kehittämisen nykyisessä työssä tai siirtymisen tehtäviin, jotka sopivat kyseessä olevalle henkilölle paremmin tai joissa on pulaa työntekijöistä. Eri-tyisen tärkeää kouluttautuminen on työssäjaksamisen kannalta. Esimerkiksi Etelä-Savo on yksi matalimman koulutustason maakunnista. Aikuiskoulutustuen lakkautus heikentää entisestään mahdollisuuksia koulutustason nostoon. Aikuiskoulutustuen lakkautus vähentää myös kesäyliopistojen opiskelijamääriä, mikä vaikuttaa kesäyliopistojen rahoituksen leikkaukseen kahdesta päästä: opiskelijamaksutuottojen vähenemisen kautta ja valtionosuusrahoituksen leikkausten kautta.

Arvoisa puhemies! Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen iskee koko maahan, mutta erityisesti se iskee itäiseen Suomeen, missä vanhoja työpaikkoja katoaa ja tarvitaan kouluttautumista uusiin. Tuen lakkauttaminen saattaa säästää rahaa yhdestä kohtaa, mutta yhteiskunnalle on tulossa lisäkuluja siitä, että työntekijät eivät enää ole niin tuottavia, jos ovat pakotettuja jäämään vanhalle ammattialalle ilman motivaatiota tai jaksamista.

Ihmisillä on muutakin elämää kuin vain työ. Ilmeisesti hallitus haluaa, että jokainen pysyköön siinä tehtävässä ja asemassa, mihin kerran on päätynyt. Onneksi tämä kansanedustajan tehtävä on määräaikainen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ovaska.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

15.08 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Asian vakavuuden vuoksi tulin ihan tänne puhujapöytäntöön asti. — Ensinnäkin kannatan edustaja Lylyn tekemiä ehdotuksia.

Arvoisat kollegat, hyvät kansanedustajat! Haluan nyt puhua teille niiden tuhansien ja tuhansien naisten puolesta, jotka ovat käyttäneet aikuiskoulutustukea. He ovat kouluttautuneet muun muassa lähihoitajasta sairaanhoitajaksi, luokanopettajasta erityisopettajaksi tai lastenhoitajasta sosionomiksi. Miksi mainitsen nämä alat? Nämä alat ovat juuri niitä aloja, joilla meillä on myös huutava työvoimapula. Tämä on nyt viimeinen vetoomukseni kokoomuksen eduskuntaryhmälle, että vetävät tämän esityksen pois eduskunnasta.

Viime viikolla tässä samaisessa salissa lainasin muutamaa kokoomuksen edustajaa, muun muassa silloista eduskuntaryhmän puheenjohtajaa Mykkästä ja edustaja Heinosta. Hehän totesivat seuraavaa: ”Aikuiskoulutustuki tarvitaan, jotta jo töissä olevat voivat lisätä osaamistaan ja päivittää taitojaan. Siksi aikuiskoulutustuen poistaminen sotii täysin työelämän tämänhetkistä henkeä vastaan.” Ja samalla he jatkoivat: ”Oikeastaan minun kysymykseni kuuluisi, miten itse asiassa saisimme esimerkiksi keski-ikäiset miehet käyttämään tätä enempi. Varsinkin tämän työelämämurroksen aikana tästä voisi usein löytyä ratkaisu esimerkiksi siihen, että löytyisi uutta osaamista, osaamisen päivittämistä. Nimenomaan tämän tyyppisiä toimenpiteitä ehkä kaivattaisiin jatkossa lisää.”

Pidän aivan järjettömänä aikuiskoulutustuen lakkautusta tilanteessa, jossa meillä on huutava työvoimapula, ja tilanteessa, jossa meillä ei ole esittää uutta, korvaavaa mallia. Joten vielä kerran, arvoisat kollegat: vetäkää tämä esityksenne pois.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

15.10 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus tosiaan on lopettamassa nyt aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaajärjestelmän kokonaan. Nostan tässä puheenvuorossani esiin vain muutaman seikan aikuiskoulutustuesta.

Myös keskustan mielestä on ollut perusteita rajata ja kohdentaa aikuiskoulutustukea uudelleen, mutta tämä lakkauttaminen on kyllä todellakin liian raju ja kova toimi. Lakkauttamisen sijaan näitä tuen saamisen ehtoja voitaisiin määritellä uudelleen sillä tavalla, että tuki entistä paremmin palvelee työelämää ja ihmisiä.

Keskusta tavoittelisi aikuiskoulutuksen tukitarpeen puolittamista mutta myöskin sen jatkamista edelleen tosiaankin tarkemmin ja paremmin kohdennettuna. Aikuiskoulutustukihan on ollut tärkeä keino edistää työssäjaksamista ja työurien pituutta. Aikuiskoulutustuki on tarjonnut monille vaikuttavan jatkuvan oppimisen väylän nykyajan vaativassa ja muuttuvassa työelämässä, ja se on myös auttanut monia etenemään työuralla, kehittymään ja jaksamaan.

Huomionarvoista on, rouva puhemies, se, että kolmannes aikuiskoulutustuen käyttäjistä on saanut tukea sosiaali- tai terveydenhuollon koulutukseen. Puhumme jatkuvasti täällä salissakin sote-alan työvoimapulasta ja siitä, miten voisimme ratkoa sitä ja löytää siihen keinoja, ja aikuiskoulutustuki nimenomaan on ollut yksi merkittävä tekijä sote-alan työntekijöiden työssäjaksamisen ja työuran kannalta. Tuen avulla moni lähihoitaja on opiskellut sairaanhoitajaksi ja sairaanhoitaja, terveydenhoitaja tai kätilö on suorittanut ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tai terveystieteiden maisterin tutkinnon ja jatkanut sote-alalla. Aina on toki niitäkin, jotka vaihtavat alaa, mutta me tarvitsemme erityisesti sosiaali- ja terveydenhoitoalalle mahdollisuuksia edetä uralla, kouluttautua ja jatkaa uraa esimerkiksi erilaisissa työtehtävissä.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Opetustoimen puolella taas aikuiskoulutustuki on mahdollistanut esimerkiksi opiskelun erityisopettajaksi tai ammatilliseksi erityisopettajaksi sellaiselle henkilölle, jolla on taustalla opettajan tutkinto.

Valiokunta toteaa nyt mietinnössään: ”Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toteaa, että aikuiskoulutustuella on järjestelmän puutteista huolimatta kuitenkin onnistuttu nostamaan suomalaisten koulutustasoa mahdollistamalla työuran aikainen jatkuva oppiminen.” Valiokunta toteaa myös, että aikuiskoulutustuen merkitystä myös sosiaalista oikeudenmukaisuutta edistävänä tukimuotona on tähdennettävä, ja valiokunta huomauttaa, että aikuiskoulutustukea ovat eniten käyttäneet julkisen sektorin matalapalkkaiset naiset, joiden olisi ilman taloudellista tukea vaikeaa tai mahdotonta kouluttautua ja kehittää osaamistaan.

Tällä aikuiskoulutustuella on siis ollut hyvin moninainen merkitys, ja ehkä kaikkein ikävintä nyt tämän aikuiskoulutustuen lakkauttamisen kohdalla on se, että hallituksella ei ole minkäänlaista vaihtoehtoa ratkaisua tämän tilalle. Ja senkin tähden tässä opposition yhteisessä vastalauseessa toteamme näin: ”Hämmäntävimmäksi on koettu asiantuntijalausunnoissakin, että hallituksella ei ole uutta järjestelmää tai mallia vielä tilalle. Järkevintä olisi lähtökohtaisesti siirtymäaika siihen asti, että uusi järjestelmä on olemassa ja sitä voisi verrata ja arvioida vaikutuksiltaan nykyiseen järjestelmään. Vähintäänkin siirtymäaika tarvitaan aikuiskoulutustuen lakkauttamiselle tai hanketta, jossa varsinkin työvoimapula-alat voisivat esimerkiksi hakea rahoitusta kouluttaakseen henkilöstöä tehtäviin, joihin ei saada pätevää henkilöstöä.”

Siis nyt eletään tilanteessa, jossa pätevistä henkilöstöstä on kova pula, ja tämä aikuiskoulutustuen lakkauttaminen tulee ilman muuta vaikuttamaan näille aloille. Siksikin on tosiaan, rouva puhemies, ikävää, että hallituksella ei ole vaihtoehtoa. Niin kuin olemme kuulleet, niin muutenkin meillä työelämä on tämän hallituksen aikana kärsinyt aika kovia kolauksia moneltakin suunnalta. Lisäksi meillä on vielä se haaste, että työnantajien ja työntekijöiden tarpeet eivät kohtaa sillä tavalla, että moni on vailla työtä, työttömyys on lisääntynyt ja samaan aikaan kuitenkin sitten moni yritys kärsii työvoimapulasta. Tarvitaan tällaisia aikuiskoulutustuen tapaisia järjestelmiä, joilla ihmiset pystyvät tarvittaessa sitten kouluttautumaan myöskin uusiin tehtäviin.

Tässä valiokunnan mietinnössä valiokunta vielä toteaa, että valiokunnalle on painotettu sitä, että tuen lakkauttamisella tällä nykyisellä aikataululla voi olla jopa kriittinen vaikutus eri palveluiden saatavuuteen. Viittaus liittyi esimerkiksi sote- ja pelastusalan henkilöstön saatavuuteen. Tilanne voi vaikuttaa myös alan houkuttelevuuteen jatkossa.

Arvoisa puhemies! Kun hallitus tosiaan on nyt näin rajun muutoksen koulutuspolitiikkaan tekemässä, niin odottaisin hallitukselta myöskin selkeitä vaihtoehtoja ja ratkaisuja sille, miten jatkossa ihmiset voivat kouluttautua ja kehittää osaamistaan sillä tavalla kuin tämä aikuiskoulutustuki on osaltaan mahdollistanut.

Tässä opposition yhteisessä vastalauseessa on lausumaehdotus, joka kuuluu näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää nykyisen aikuiskoulutustukijärjestelmän tilalle mallin, joka huomioi erityisesti toisen asteen ja matalan koulutuksen saaneiden perheellisten ja pienipalkkaisten mahdollisuudet opiskeluun sekä säädeltyjen sote-, kasvatus-, opetus- ja pelastusalojen erityistarpeet siten, ettei julkisen sektorin osaajapula entisestään heikkenee.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.17 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy edelleen ihmetellä tämän aikuiskoulutustuen lakkauttamisen etenemistä tänne eduskunnan suureen saliin, valiokuntaan ja lopulta sitten tällä viikolla tähän päätökseen. Tämä on todella typerä päätös, niin kuin tässä on jo edellä todettu. Jo viime viikolla täällä mietittiin sitä, että tämä esitys olisi viimeistään asiantuntijakuulemisten yhteydessä vedetty pois ei niin järkevänä esityksenä, mutta täällä se nyt joka tapauksessa etenee ilman, että tilalla olisi mitään vastaavaa tukea. Tässä edustaja Ovaska siteerasi edellä kokoomuksen edustajien puheenvuoroja viime kaudelta, joissa perusteltiin hyvin tätä aikuiskoulutustuen olemassaoloa, ja olen miettinyt, mihin nämä puheet ovat unohtuneet.

Kaikki edustajat, jotka tässä edellä käyttivät puheenvuoron, kiinnittivät huomiota tämän hallituksen esityksen tasa-arvovaikutuksiin. Niin kuin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössäkään on todettu, niin valiokunta pitää ilmeisenä, että tämä esitys on ristiriidassa tasa-arvolain tasa-arvon edistämismääräyksen kanssa. Täällä on käyty keskustelua sukupuolivaikutusten arvioinnista ja esitetty väitteitä, ettei näihin ole aiemmilla hallituskausilla panostettu. Tosiasiassa kyllä edellinen hallitus nimenomaan vahvisti tasa-arvovaikutusten arviointia, ja päätöksenteko oli myös sen mukaista, ei varmasti tarpeeksi mutta enemmän kuin aikaisemmat hallitukset ja enemmän kuin tämä hallitus tähän mennessä.

Nyt nämä teidän tekemänne leikkaukset kohdistuvat suhteettoman paljon naisiin, ja myös niiden välilliset vaikutukset osuvat naisvaltaisille aloille, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä varhaiskasvatuksen työvoimapulaa lähdetään aktiivisesti pahentamaan tällä esityksellä. Erityisesti kokoomuksen tasa-arvoselittelyitä on ollut kiusallista kuunnella. Samaan aikaan kun siellä oikean laidan edustajat juhlivat THL:n tasa-arvotiedon keskuksen lakkauttamista isona identiteettipoliittisena voittona, niin samaan aikaan asiasta vastaava ministeri esittää puolestaan suurena tasa-arvosaavutuksena sen, että STM:ssä yritetään tätä lakkauttamista jollain tavalla paikata. Jos nyt kuitenkin puheiden sijasta katsotaan tekoja, niin nämä oikean laidan soturit kuitenkin näyttävät määrittelevän sen politiikan suunnan, ja se suunta on naisvihamielinen. [Mauri Peltokangas: Oho!]

Täällä on kokoomuksen edustajien taholta myös väitetty, että aikuiskoulutustuki ei ole nostanut koulutustasoa, mutta kuitenkin kun me katsotaan näitä tilastoja, niin vain 29 prosenttia tuen saajista on suorittanut ylemmän korkeakoulututkinnon ja suurin tuensaajaryhmä on toisen asteen koulutuksen suorittaneet, joita on 40 prosenttia. Ja kun tämä tyypillisin tapaus on se, että esimerkiksi lähihoitaja kouluttautuu sairaanhoitajaksi, niin on pakko kysyä, miten tämä ei muka nostaa sitä koulutustasoa. Ja kun vielä niin sanotusta korvaavasta mallista ollaan tekemässä lainapainotteista, niin on täysin selvää, että matalasti koulutetuilla ei ole realistisia mahdollisuuksia tähän tarttua. Mitä järkeä on siinä, että esimerkiksi toisen asteen tutkinnon suorittaneilta viedään aito mahdollisuus jatkokouluttautumiseen?

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, viime viikolla täällä käytiin debattikeskustelua paikoin kiivaastikin tästä aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta ja käytiin myöskin keskustelua näistä säästöistä, joita hallitus hakee tällä aikuiskoulutustuen lakkauttamisella. Haluan kuitenkin vielä muistuttaa, että aikuiskoulutustuki rahoitetaan lähes kokonaan työttömyysvakuutusmaksuilla. Vuoden 2024 alusta suurtyönantajat saivat jättimäisen lahjan, kun heidän työttömyysvakuutusmaksuaan alennettiin jopa 700 miljoonalla eurolla. On siis aivan turha sanoa, etteikö tähän tukeen olisi varaa jatkossakin, mutta siihen meillä ei, hyvät kollegat, taas ole varaa, että lakkauttamispäätöksellä ajetaan sosiaali- ja terveydenhuolto entistä pahempaan kriisiin. [Mai Kivelä: Se on juuri näin, hyvä puhe!]

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu. — [Inka Hopsu: Ei toimi tämä näyttö!] — Sitä selvitetään, miten saataisiin toimimaan paremmin. Mutta onneksi kuitenkin puheenvuorot voi varata. [Inka Hopsu: Se vielä onnistuu!]

15.22 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Kävimme jo ensimmäisen käsittelyn yhteydessä pitkän keskustelun tämän esityksen heikkouksista, siitä ajattelun kummallisuudesta, että nyt on ryhdytty puhumaan tämmöisestä kasautuvasta oppimisesta, kun ennen on puhuttu positiivisessa mielessä jatkuvasta oppimisesta ja siitä, miten me yhteiskuntana tarvitaan sitä, että koko ajan opitaan lisää ja voidaan uralla edetä ja kehittyä ja erikoistua.

Esitän TyVin hyvien lausumien lisäksi semmoisen uuden lausuman, joka liittyy sisältöön, jota paljon käsitelimme sivistysvaliokunnassa, ja liittyy myös tähän tasa-arvotietoon, josta täällä jo aiemmin puhuttiin: ”Eduskunta edellyttää, että aikuiskoulutustuen lakkautuksen yhteydessä seurataan lakkautuksen tasa-arvovaikutuksia ja tutkitaan, mikä merkitys työurien pidentämiselle, työhyvinvoinnille ja sairauspoissaolojen vähenemiselle on sillä, että voi aikuisena tarvittaessa vaihtaa alaa ja täydentää osaamistaan opiskellen.” Tästä nimittäin kuulemisessa useamman kerran kuultiin, että tutkimus, jota tästä on tehty, on sentyyppistä, että se pohjaa ihmisten omaan näkemykseen, ja sen takia näitä tutkimuksia ei voitu kuulemma valmistelussa yhtä relevantisti ottaa huomioon kuin numeraalisia tutkimuksia. Kaipaamme lisää selvitystä tästä ja myös näitten tasa-arvovaikutusten arviointia.

Arvoisa puhemies! Minäkin hyödyin aikanaan aikuiskoulutustuesta. Kun olin toiminut suurin piirtein kymmenen vuotta luokanopettajana ja erityisluokanopettajana, sain täydentää omaa koulutussektorin ja aiempaa kehityspoliitiikan ja kehitysyhteistyön koulutustani johtamisen opinnoilla Aalto-yliopistossa. Lainarahalla, pienipalkkaisena, asuntolainaisena pienten lasten vanhempana ei olisi ollut mitenkään mahdollista tällaista jatkokoulutusta hankkia. Jos tämä uusi rahoitusmalli, mistä täällä on puhuttu, tai uusi aikuistuen malli perustuu lainarahaan, niin epäilen, että se karsii aika paljon näitä opiskelijoita pois. No, nämä johtamisen opinnot varmasti olivat sitten uutta työtä hakiessa juuri se, joka erotti ja antoi mahdollisuuden sitten edetä uralla.

Ilmettelen todella tätä hallituksen linjaa, joka kuulostaa siltä, että kun olet yhden alan, yhden tehtävän valinnut, niin siinä sinun tulee sitten pysyä loppuikäsi. Tämä on todella iso muutos suomalaiseen koulutuspoliittiseen ajatteluun, jossa nimenomaan on ajateltu, että meillä ei ole koulutuksessa eikä työuralla tämmöisiä umpiperiä tai pysähtymistä, vaan meillä voi jatkokouluttautua, edetä urallaan, oli sitten mennyt julkisen sektorin naisvaltaiselle alalle tai mille tahansa alalle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

15.25 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on valitettava osoitus siitä, että hallitus ei arvosta ihmisten työssäjaksamisen tukemista, osaamisen päivittämistä tai uudelleen kouluttautumista. Tämä esitys on valitettavan kestävä...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pieni hetki. Nyt meni mikrofoni pois päältä. — Nyt on päällä.

Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen osuu kovaa erityisesti naisvaltaisille aloille, aloille, joilla jo nyt on vaikeuksia osaavan työvoiman saamisessa, aloille, joilla on havaittavissa

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

vakava trendi, että ihmiset uupuvat työssään ja hakeutuvat muihin tehtäviin. Tähän meillä ei todellakaan ole varaa. Meistä varmasti moni on kuullut kertomuksia sote-alalla, kouluissa ja päiväkodeissa työskenteleviltä siitä, miten he ovat käyttäneet aikuiskoulutustukea ammatillisen osaamisensa kartuttamiseen ja koulutustason nostamiseen. Edustaja Hopsu sellaisen konkreettisen esimerkin meille tässä salissa juuri kertoi. Nyt hallitus lähettää näille ihmisille viestin, että tämä kouluttautuminen ei ole yhteiskunnalle arvokasta, ja se on kyllä väärä viesti.

Arvoisa puhemies! Esitys aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta on ristiriidassa myös hallituksen omien linjausten kanssa, osaamis- ja koulutustason nostamisen kanssa ja työllisyyttä edistävien tavoitteiden kanssa. Siksi on erityisen vaikea ymmärtää, miksi tämä esitys edelleen täällä eduskunnan käsittelyssä on.

Aikuiskoulutustukea olisi pitänyt lakkauttamisen sijaan uudistaa. Sen on moni kollega tässä salissa jo tänäänkin todennut. On käsittämätöntä, että hallitus kiirehti lakkauttamaan tuen ennen kuin vaihtoehtoja mallia on edes olemassa. Vihreät ovat esittäneet mallia, jossa aikuiskoulutustuki mahdollistaisi nykyistä paremmin tutkinnon osien ja täydennyskoulutusten suorittamisen työn ohella. Suuntaisimme tukea heille, joiden työhistoria tai koulutustausta on puutteellinen tai työmarkkina-asema muuten hauras. Jätimme lokakuussa toimenpideoitteen, jossa esitimme, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin aikuiskoulutustuen kehittämistyön käynnistämiseksi ja peruisi aikuiskoulutustuen lakkautuksen.

Arvoisa puhemies! Vähintä, mitä voidaan tehdä, jos ja valitettavasti kun näyttää siltä, että hallituksen esitys hallituspuolueiden tuella ja voimin saa eduskunnan enemmistön tuen, on se, että päätöksen vaikutuksia seurataan ja tutkitaan. Sen takia näiden muiden mietinnöissä olevien lausumien ohella kannatan tätä edustaja Hopsun tekemää lausumaehdotusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

15.28 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun tässä nytten toisessa käsittelyssä jatkamme keskustelua nimenomaan aikuiskoulutustuen, vuorotteluvapaan ja ammattitutkintostipendin lakkauttamisesta, niin tälle yhteenvetona voin todeta sen järjettömyyden, mikä näihin lakkauttamisiin liittyy.

Niin kuin tuolla meidän vastalauseessa aivan oivallisesti todetaan: ”Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi on ajoitukseltaan, vaikutuksiltaan ja harkinnaltaan kesämätön. Esitys osuu pahiten työvoimapula-aloille, joilla alanvaihtajien siirtyminen ja osaamisen edelleen kehittäminen vaikeutuvat. Yhteisvaikutukset asumistuen, ansioturvan ja lapsikorotusten leikkausten kanssa on arvioitu puutteellisesti.” Tätähän tämä hallituspolitiikka on ollut, puhutaan me leikkauksista tai muista näistä ikävistä päätöksistä, mitkä kohdentuvat nimenomaan näihin pienituloisiin.

Aikuiskoulutustuen lakkauttaminen on myös aika erikoinen perustelu siinä, että kun se lakkautetaan, niin se lisää sitten työllisyyttä. Nimenomaan se näkemys perustuu siihen, että kun työntekijä ei ole kouluttautumassa ja nostamassa omaa työmarkkina-arvoaan vaan hän tekee työtunteja, niin sitten työllisyys ikään kuin lisääntyy. No, onhan tämä todella erikoinen peruste sen työllisyyden lisääntymiselle. Ja sama erikoisuus tietysti myös tämän aikuiskoulutustuen leikkaamisen ja lakkauttamisen osalta on se, että valiokunnassa kuultiin hallituksen työryhmää johtanutta valtiosihteeriä, jonka selvityksen mukaan on ollut esillä

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

lainapainotteisuuden kasvattaminen tässä lainausmerkeissä uudessa mallissa. Lainapainotteisuuden kasvattaminen karsii mahdollisuuksia etenkin pienituloisilla kouluttautua eteenpäin ja edetä vaativimpiin tehtäviin tai vaihtaa ammattia. Aivan käsittämätöntä, että tällaiseen painotukseen oltaisiin sitten mahdollisesti tässä korvaavassa mallissa menossa.

Ammattitutkintostipendin lakkauttaminen jatkaa samaa järjettömyyttä, joka kohdistuu taas näihin pienituloisiin. Me tiedetään, että opiskelijat ovat pienillä tuloilla ja tämä ammattitutkintostipendi on ollut kannustava tekijä. Se on ollut tulolähde siltä osin kuin se stipendi on saatu, ja sitä on myös haettu aktiivisesti. Elikkä tämänkin lakkauttaminen jälleen kerran koskee taas näitä pienituloisia.

No sitten, kun jatketaan tätä hölmöjen päätösten listaa, niin on vuorotteluvapaan lakkauttaminen. Hallitusohjelmassa on kirjattu ja aiemminkin hallitus on todennut sen, että työuria pitää jatkaa ja työhyvinvointia pitää kehittää ja parantaa. Kyllä se on selvää, että vuorotteluvapaan lakkauttaminen nimenomaan ei ainakaan paranna sitä, että työssäjaksaminen lisääntyisi, työurat pitenisivät ja paranisivat.

Että kaiken kaikkiaan nämä päätökset ovat kyllä todella huonoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.31 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä kuulluissa puheenvuoroissa on erinomaisesti perusteltu sitä, miksi aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevat lait tulisi hylätä. En lähde toistamaan yksityiskohdaisesti näitä perusteluja, vaan esitän muutaman yleisen huomion tästä kokonaisuudesta.

Toimin yli 30 vuotta esimies- ja työnantajatehtävissä sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla ja muistan, kun nämä lait ja niihin liittyvät etuudet tulivat. Niitä pidettiin silloin erittäin merkittävänä hyvinkin monella tavalla. Tietysti se nyt eniten esillä ollut asia on se, että sosiaali- ja terveysala on hyvin dynaaminen, jatkuvasti muuttuva, ja lisäkoulutusta tarvitaan lakkaamatta aivan niin kuin monilla muillakin, muun muassa täällä käsitellyillä, koulutusaloilla.

Vähemmälle on tässä keskustelussa jäänyt ehkä sellainen sosiaalipoliittinen näkökulma, että monta kertaa tällä alalla työskentely on varsin raskasta, ja opinnoissa hetkeksi pysähtyminen ja irtoaminen siitä arjen työstä on lisännyt jaksamista, lisännyt motivaatiota, ja varsinkin vuorotteluvapaassa se tarjosi mahdollisuuden sitten työttömänä olevalle henkilölle toisaalta päästä työn syrjään jälleen kiinni, mikä oli monella tavalla erittäin merkittävää. Kaikkien elämäntilanteet eivät ole sellaiset kuin monilla korkeakouluopintoja suorittaneilla, kuten itselläni, että suoraan koulun penkiltä lähdetään korkeakoulututkintoa suorittamaan ja sitä sitten täydennetään. Monet ovat perustaneet perheen hyvin nuorena. Täällä on kerrottu esimerkkejä siitä tilanteesta, missä ollaan. Ja silloin on suuri vaara jämähtää, jäädä siihen matalamman koulutuksen tilanteeseen, jossa ollaan, ellei meillä ole yhteiskunnassa sitä tukevia järjestelmiä, niin että kannustamme ja tuemme sitten jatkokoulutukseen ja jopa alanvaihtoon tai pidemmälle etenemiseen tällä omalla alalla.

Aivan yleisellä tasolla minun täytyy sanoa, että minusta kuulostaa järjettömältä, että me ajattelemme, että me laskemme työllisyysvaikutuksia, esimerkiksi 10 000 työllistä lisää, sillä, että ihmiset opiskelevat vähemmän, koska kaikki opiskeluhan — sanon: kaikki opiskelu — on se, mitä me nyt tarvitsemme lisää tässä yhteiskunnassa. Meidän pitää opiskella enemmän, pidempään, paremmin, tehokkaammin. Se, että me laskemme, että kun me vä-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

hennämme opiskelua ja sitten meillä on siitä mekaanisella laskutoimituksella enemmän töissä, ei lisää millään järkevällä tavalla työllisyyttä, myöskään säästötoimenpiteenä.

Minä hyväksyn sen, että me tasapainotamme valtiontaloutta ja moni säästötoimenpide iskee kiperästikin joihinkin asioihin, mutta ei pidä tehdä järjettömiä, tyhmiä säästötoimenpiteitä, jollaisesta nyt on tässä kyse.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.34 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Muutama asia näihin aikuiskoulutustuen saamisen edellytyksenä oleviin asioihin, jotka kertovat siitä, kuinka tarpeellinen tämä on niille ihmisille, kun miettii sitä, minkälaiset edellytykset on, että yleensä tällaista saa.

Aikuiskoulutustuki on ollut parikymmentä vuotta voimassa, ja se on kehittynyt tässä vuosien aikana. Ja niin kuin tässä on tullut esiin, se rahoitetaan puoliksi työnantajan ja puoliksi työntekijöitten vakuutusmaksuilla, eli tämä 175 miljoonaa vuodessa on kollektiivinen rahoitus — se oli vuoden 2022 määrä, paljonko aikuiskoulutustukea oli, viime vuonna se luku oli yli 180 miljoonaa.

Mutta sitten näihin edellytyksiin. Aikuiskoulutustukea saadakseen on täytynyt olla vähintään vuoden nykyisessä työ- tai virkasuhteessa tai yrittäjänä ja työelämässä vähintään kahdeksan vuotta. Eli niillä ihmisillä on työelämäkokemusta ollut jo pidempään, ja siinä mielessä he ovat nähneet, missä kohtaa pitää osaamista päivittää. Tämä on hyvä esimerkiksi siitä.

Sitten tämä ei ole tämmöinen avoin sekki. Aikuiskoulutustukea voi käyttää työuran aikana yksiin tai useampiin opintoihin yhteensä 15 kuukauden ajan, yhdessä tai useammassa erässä. Tämmöinen mahdollisuus on kerran elämässä olemassa, se, miten sitä sitten käyttää.

Näistä määristä, joita tässä on tuotu esiin: tämä määrä, neljännesmiljoona suomalaista viimeisen kymmenen vuoden aikana, on osoittanut, että se on ollut tarpeellinen.

No, mitä tämä tuki sitten käytännössä on ollut? Se on peruskoulutasolla ja toisella asteella ollut vuonna 22 keskimäärin noin 1 400 euroa kuukaudessa ja korkeakouluasteella noin 1 600 euroa kuukaudessa — eivät mitään päätähuimaavia lukuja: 1 400, 1 600 euroa. Tämän tasosta, siitä, että se ei ole kovin suuri, kertoo myöskin se, että kolmasosa on joutunut vielä lainarahoitteisesti tukemaan opiskelua. Eli sekin kertoo siitä kokonaisuudestaan.

Sitten vielä yksi edellytys. Tämän koulutuksen tulee soveltua aikuiskoulutustuella rahoitettavaksi, ja sitä voidaan myöntää vain Suomessa järjestettäviin ja julkisen valvonnan alaisina toimivissa oppilaitoksissa oleviin opintoihin.

Eli nämä ovat ne ehdot, riittävä työkokemus, sellainen koulutus, jota Suomessa valvotaan, ja sitten tukimuoto on tuon kokoinen. Nämä ovat olleet ne edellytykset, miten sitä aikuiskoulutustukea on saatu.

Arvoisa rouva puhemies! Minusta pitäisi olla huolissaan erityisesti kaikista niistä tiedoista ja ihmisistä, kun puhutaan, että koulutus kasautuu työpaikoilla ja vähemmän koulutusta saaneet ihmiset saavat vähiten työnantajan koulutusta työurallaan. Juuri niitä vartenkin tällainen koulutusjärjestelmä pitäisi olla, että he saisivat vaihtoehtoisen tavan itse opiskella, jos työnantaja ei kouluta, ja tämä on yksi kanava ollut ja nämä määrät kertovat siitä aika paljon.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Sitten kun on näitä vaihtoehtoja, joita hallitus eri työryhmissä nyt on esittänyt, että mentäisiin lainapainotteisuuteen tai opintotukipainotteisjärjestelmiin, niin ihmisen, joka tienaa noin 2 000—3 000 euroa kuukaudessa ja on perheellinen, lienee mahdotonta ruveta ottamaan sitten vielä siihen opintolainaa, että pääsee lisää kouluttamaan itseään, ja sekin on tässä esteenä ilman muuta.

Sitten on tuotu suurena voittona tämä 10 miljoonaa euroa tälle sote-puolelle rahoitusten järjestämistä. Jos mittaluokkaa katsotaan, että on 175 miljoonaa tässä järjestelmässä, jonka työnantajat ja palkansaajat yhdessä rahoittavat, ja nyt sitten valtio laittaisi 10 miljoonaa tähän rahaa, niin jos ne tukikuviot olisivat suurin piirtein samanlaisia kuin tässä, niin sillä valtion 10 miljoonalla saataisiin noin 1 700 ihmistä koulutettua, kun tällä koulutetaan noin 30 000 ihmistä, eli mittaluokatkin täytyy muistaa.

Arvoisa rouva puhemies! Aikuiskoulutustukea pitäisi uudistaa, ei lakkauttaa, ja se tässä on todella iso, iso virhe tässä tilanteessa, jossa koulutusta tarvitaan enempi. Uudistuksesta on moni taho ollut yhtä mieltä. Kaikki palkansaajapuolet, myös kuntatyönantajat ja hyvinvointialuetyönantajat ovat sitä mieltä, että tätä järjestelmää pitäisi viedä eteenpäin ja kehittää sitä ja pitävät tätä erittäin tarpeellisena. Myös Työllisyysrahasto on omia ehdotuksiaan tuonut tämän asian osalta, jolle malleja olisi ollut, johon tarttua, ja siinä mielessä pidän täysin kummallisena tätä, että tämä yleensä käsitellään tässä eduskunnassa, jonka pitäisi olla myöskin sivistystä ja koulutusta tukeva paikka.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

15.40 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys tosiaan koskee niin aikuiskoulutustuen kuin ammattitutkintostipendin että vuorotteluvapaan lakkauttamista.

Tästä vuorotteluvapaasta: tämän vuorotteluvapaajärjestelmän tarkoituksenaan on toisaalta lyhytkestaisen työstä poissaolon avulla edistää työntekijän työssä jaksamista ja toisaalta samaan aikaan sitten tarjota samalla mahdollisuus parantaa työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä määräaikaisen työkokemuksen avulla.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisten materiaalia jos katsoo, niin sieltä selviää, että tosiaankin lähes kaikki tahot suhtautuivat tämän vuorotteluvapaan lakkauttamiseen kielteisesti. Lausunnoissa tuotiin esiin muun muassa se, että vuorotteluvapaan lakkauttaminen ei tue ensinnäkään hallitusohjelman kirjauksia työllisyyden lisäämisestä ja työurien pidentämisestä. Näissä lausunnoissa myös korostettiin sitä, että työntekijän mahdollisuus vuorotteluvapaaseen tukee työhyvinvointia ja työssäjaksamista ja on sillä tavalla tärkeä tekijä työurien pidentämisen ja työkyvyn ylläpitämisen edistämiseksi. Nykyisen työhistoriavaatimuksen takia vuorotteluvapaajärjestelmä edistää erityisesti työuran loppupuolella olevien ihmisten työssäjaksamista.

Haluaisin muutaman tai oikeastaan yhden näkökulman nostaa esiin, hyvin tärkeän näkökulman siitä, että vuorotteluvapaa on osaltaan toiminut aivan erityisesti tietyllä tavalla heikoimmassa asemassa työelämässä olevien tukena. Opposition yhdessä jättämässä vastalauseessa todetaan, että näissä lausunnoissa on nimenomaan korostettu sitä, että vuorotteluvapaasijaisena toimivien työttömien työllisyys on ensinnäkin parantunut, mutta sitten myöskin vaikkapa Kuuloliiton lausunto siitä, että tämä vuorotteluvapaajärjestelmä on tarjonnut monelle vammaiselle, osatyökykyiselle työntekijälle mahdollisuuden päästä työelämään. On todella tärkeä näkökulma se, että niin vammaisilla kuin eri tavalla osatyökykyi-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

sillä olisi mahdollisuus päästä mukaan työelämään, ja siinä osaltaan tämä vuorotteluvapaa-järjestelmä on toiminut yhtenä porttina tässä tärkeässä asiassa.

Tuossa opposition vastalauseessa todetaan myöskin siitä, että jopa työ- ja elinkeinoministeriö suhtautui vuorotteluvapaan lakkauttamiseen kriittisesti. Tässä vastalauseessa siten todetaan, että vuorotteluvapaan seurauksena on saatu hyvinvointia, osallisuutta, sosiaalista hyvää ja työllistymistäkin sijaisille. Harva muu aktiivinen työvoimapalvelu tuottaa näin monitahoisia hyötyjä samanaikaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Juuri näiden seikkojen takia tätä vuorotteluvapaa-järjestelmääkin kannattaisi kehittää, parantaa, uudistaa eikä lakkauttaa kokonaan, niin kuin hallitus nyt on tekemässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

15.44 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä nyt käsittelyssä oleva aikuis-koulutustuen ja ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamisesitys on tämän hallituksen älyttömien esitysten sarjassa ehkä se kaikkein älyttömin. Tämä esitys osuu pahiten työvoimapula-aloille, joilla alanvaihtajien siirtyminen ja osaamisen edelleen kehittäminen vaikeutuvat. Yhteisvaikutukset asumistuen, ansioturvan ja lapsikorotuksen leikkausten kanssa on arvioitu puutteellisesti, niin kuin tässä on useasti todettu. Yksilön kannalta esitys luo sumeutta, epätietoisuutta tulevasta sekä eräille aloille jopa kriittistä koulutetun työvoiman vajetta. Tämä tapahtuu tilanteessa, jossa Suomen talous vaatisi näköalaa, luottamusta ja uskoa tulevaan sekä nousua ylös taantumasta. Lakkauttamiset eivät tue tavoitteita työllisyyden nostamiseksi ja työurien pidentämiseksi, eikä niillä näin ollen ole myöskään aitoa valtiontaloutta tasapainottavaa vaikutusta.

Aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttaminen ovat iso tasa-arvokysymys. Lakkautukset koskevat etenkin naisvaltaisia aloja: naiset käyttävät aikuiskoulutustukea ja vuorotteluvapaata enemmän kuin miehet. Lakkauttaminen heikentää merkittävästi työssäjaksamista ja naisten mahdollisuuksia kehittää ja ylläpitää ammat-titaitoaan.

Kehysriihessä hallitus kohdisti valtion varoja 10 miljoonaa euroa hoiva- ja hoitoalojen sekä opetuksen työvoimapula-aloille. Tätä kehysriihipäätöstä verovaroista ei tarvittaisi, jos hallitus jatkaisi nykyistä aikuiskoulutustuen toiminta- ja rahoitusmallia.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa kun olemme tätä varsin vilkasta keskustelua tästä nimenomaista lakimuutoksesta käyneet, niin on tullut useasti ministeri Satosenkin puheenvuoroissa esille se, että mitään korvaavaa järjestelmää tähän aikuiskoulutustukeen ei ole vielä toistaiseksi tarjolla. On viitattu Rissasen työryhmän huolelliseen valmisteluun, mutta täytyy sanoa, että Rissasen työryhmä on kyllä kovin hitaasti tätä asiaa valmistellut. No, kun olemme sitten pyytäneet edes jotain tietoa siitä, millainen tämä Rissasen työryhmän esitys sitten mahdollisesti on, niin on tuotu esille tämä, että lainapainotteisuutta lisätään.

Minun täytyy kyllä tätä linjausta ihmetellä, kun katsoo niitä tuloksia, että millainen väki on tätä aikuiskoulutustukea käyttänyt. Ei siellä oikeasti ole niissä tilanteissa varaa mitään opintolainoja enää ottaa. Nämä ovat ihmisiä, jotka ovat työskennelleet esimerkiksi lähihoitajana — tai esimerkiksi oma vaimoni, joka työskenteli sosionomina ja kouluttautui yhteiskuntatieteiden maisteriksi, olen hänestä erittäin ylpeä, tästä hänen suorituksestaan. Meidän perheessä tarvittiin nimenomaan tätä aikuiskoulutustukea, ei meillä olisi ollut varaa kah-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

den lapsen kanssa, kun vaimo oli yliopistossa ja meikäläinen pienipalkkaisena liikunnan-ohjaajana. Ei mitään mahdollisuuksia, että vaimo olisi voinut sosiaalityöntekijäksi koulutautua saatikka että oltaisiin niitten talolainojen ja muiden päälle vielä sitten lainaa lisää otettu. Ei se vaan yksinkertaisesti ole mahdollista.

Pelkäänpä, että tämä Rissasen malli, kun aikanaan sieltä sitten tueksi tulee... Kyllä nämä koulutukset ja koulutuspolut ja itsensä kehittäminen tulevat väkisinkin vähentymään tässä maassa, ja siihen meillä ei oikeasti olisi varaa. Mutta toivon, hyvä hallitus ja hallituspuolueiden edustajat, että luotte myös painetta sinne Rissasen työryhmän lopputulemaan, että nämä pahimmat skenaariot, mitä tässä nyt väistämättä tulee mieleen ja näyttää toteutuvan, eivät toteutuisi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.48 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Täytyy kiittää edustaja Nikkasta tästä erittäin hyvästä arjen esimerkistä, miten tätä aikuiskoulutustukea käytetään ja miten se on ollut hyödyksi myöskin tässä kyseisessä tapauksessa. Täytyy myös todeta, että vähän voimattomana katson tässä, kun olemassa olevaa tuhotaan. Tänään keskustelu ei ole ollut niin kovin vilkasta, ja ehkä kuvaavaa on se, että hallituspuolueen edustajat, joita täällä salissa on kohtuullisen monia, eivät ole käyttäneet puheenvuoroja tästä aikuiskoulutustuen lakkauttamisesta. Eipä liene teillä perusteita puolustaa tätä päätöstä.

Arvoisa puhemies! Melkein tekisi mieli sanoa, että tämä nykyinen hallitus on koulutusvihamielinen hallitus. [Miko Berbom: Voi voi!] Teille arvossa on tuottavaa työtä tekevä aikuinen, ei niinkään itseään kehittävä aikuisopiskelija. Aivan niin kuin tässä edellä edustaja Lindén kuvaili hyvin tuota tilannetta, mikä tämän aikuiskoulutustuen osalta on, että te ette näillä päätöksillä edesauta sitä, että ihmiset voisivat jatkossa kouluttautua työn ohella tai työuransa keskivaiheilla, vaan teille ainoastaan arvoa on sillä, että ihminen on työssä, tai jos haluaa opiskella, niin se on tehtävä lainarahalla. Mutta kyllä se niin on, hyvät edustajakollegat, että ei lähihoitajan palkalla perheellisenä asuntolainallisena ole niin helppoa enää lisää lainaa ottaa, että kouluttautuisi sairaanhoitajaksi. Ei se palkankorotus siinä nyt mikään niin merkittävä ole.

Vielä kerran täytyy ihmetellä tätä näköalattomuutta ja sitä, että tämä aikuiskoulutustuki todella nyt lakkautetaan ilman, että tässä olisi mitään korvaavaa mallia jo valmiina. Mallia valmistellaan, mutta malli ei ole valmiina. Jäämme nyt odottamaan, millainen malli sieltä tulee. Tämä on vähän niin kuin hölmöläisen peiton jatkamista, että ensin lakkautetaan olemassa oleva malli ja sitten ruvetaan kehittämään jotakin uutta mallia ja laitetaan siihen rahaa tietämättä, millainen malli sieltä sitten ulos tulee ja millaisia tuloksia sillä mallilla olisi saatavissa. Sen sijaan, että te olisitte nyt tarttuneet tämän olemassa olevan aikuiskoulutustuen kipukohtiin ja korjanneet ja tehneet muutoksia niihin haastaviin kohtiin, te lakkautatte tämän kokonaan.

Ja ehkä vielä puhemies, totean, että kyllä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemisissa myös työnantajatahot painottivat sitä, että tämän tuen lakkauttamisella tällä aikataululla voi olla jopa kriittinen vaikutus sote-palveluiden saatavuuteen tulevaisuudessa. Sitäkö te haluatte?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

15.51 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Suomen taloudellinen tilanne on katastrofaalinen tai vähintäänkin erittäin vaikea. Hallitus on tehnyt päätökset yhdeksän miljardin euron sopeutuksista. Tämä on se taso, jolla me saadaan pysäytettyä Suomen valtion velkaantuminen ja vältetään EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn joutuminen. Tämä yhdeksän miljardin paketti on kokonaisuus, jonka yksi osa on tämä lakiesitys, jota nyt täällä käsittelemme, ja sen tavoitteena on vähentää julkisia menoja ja lisätä työllisyyttä.

Oppositio on tässä salissa vastustanut käytännössä kaikkia tähän yhdeksän miljardin euron sopeutuspakettiin tähän mennessä tulleita lakiesityksiä [Aino-Kaisa Pekonen: Tehkää oikeudenmukaisia esityksiä!] ja keskittynyt kritiikissään näiden yksittäisten päätösten moittimiseen. Kuitenkin suuri osa oppositiopuolueista jakaa talouden tilannekuvan ja on ainakin puheissa sitoutunut tähän yhdeksän miljardin euron sopeutukseen — tarjoamatta kuitenkaan realistisia vaihtoehtoja tälle kokonaisuudelle.

Mitä tulee tähän lakiesitykseen, OKM:n arvion mukaan aikuiskoulutustuen lakkautuksen vaikutukset jatko- ja täydennyskoulutukseen hakeutumiseen ovat hyvin maltilliset. Lisäksi OKM on nyt selvittänyt asiaa ja todennut, että ei havaittu aikuiskoulutustuen vaikuttavan merkittävästi uusien opintojen aloituksen todennäköisyyteen. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Hyvä puhe!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.53 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Odotinkin tätä puheenvuoroa, koska tässä tilanteessa, missä me nyt olemme, ajattelin, että ei tätä millään muulla tavalla hallituksen taholta tulla perustelemaankaan kuin tietynlaisella pakkoretoriikalla ja vaihtoehtottomuudella. Meillä oli tänään valtiovarainvaliokunnassa neljä maamme aivan johtavaa ekonomistia kuultavana julkisen talouden suunnitelmasta. Koska kuuleminen on vielä auki, ei kuulu sillä tavalla yksityiskohdittain referoida heidän esityksiään — ne tulevat lähiaikoina, kun kuuleminen klousataan, ja tulevat olemaan julkisia asiakirjoja — mutta sen vertahan tätä julkista keskustelua koko aika käydään, että siellä tuli erinomaisesti esille muun muassa se, että me kaikki ymmärrämme julkisen talouden sopeuttamistarpeet. Mutta mikä on sen aikataulu, mikä on sen painotus esimerkiksi verotulojen ja sitten menosäästöjen kanssa, miten sitten näiden kahden kokonaisuuden verotuksen sisällä kohdennetaan ja miten sitten siellä palvelujärjestelmän tai menojen puolella kohdennetaan, nämä eivät ole mitään vaihtoehtottomia asioita.

Ymmärrän hallituksen näkökulmasta, että kun on kursittu kokoon semmoinen tietynlainen paketti, niin silloin lähdetään siitä, että tätä ei voi nyt minkään kohdalta muuttaa. Mutta tässä ei olla kuultu yhtään tähän itse asiaan menevää sellaista puheenvuoroa, missä olisi pystytty perustelemaan, että tämä on jollakin tavalla järkevä toimenpide. Jos kuulitte — niin kuin varmaan kuulitte — edellisen puheenvuoroni, niin koska olin jotenkin ajatuksisani ennakoinut, että tämä on se logiikka, mikä tässä on taustalla, niin halusin todeta, että esimerkiksi itse olen valmis hyväksymään aika moniakin säästötoimenpiteitä menoissa. Ja monet niistä ovat sellaisia, että ne kirpaisevat, ne huonontavat jotain tiettyä etuutta tai jotain tiettyä palvelua, mutta siellä on tässä suuressa kokonaisuudessa selvästi osoittautunut olevan muutama sellainen, joka ei kerta kaikkiaan ole kokonaisuutena toimiva. En tänään ryhdy puhumaan hoitotakuusta, mutta mainitsen sen, koska se on selvästi toinen, joka tulee aiheuttamaan enemmän haittaa kuin mitä siitä sitten saadaan hyötyä sen säästön kautta. Ja tässä on aivan selvästi toinen kokonaisuus.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Tässähän on tuotu esille oikeastaan äskeisessäkin Valtolan puheenvuorossa vain tämä säästövaikutus. Eli eihän tässä tämä työllisyysvaikutus ole oikeastaan mikään. Koska jos kerran perustellaan sillä, että voivathan ihmiset jatkossa ottaa lainaa ja kouluttautua, niin silloinhan ei mitään työllisyysvaikutuksia tule. Jos sama määrä ihmisiä on pois työelämästä, kouluttautuu yhteiskunnan tuella tai lainalla, niin yhtään enempää ihmistä ei ole töissä, jos he kouluttautuvat lainalla. Eli se ainoa olennainen asia on tämä säästövaikutus, ja tämä on erittäin huono säästövaikutus, niin kuin ylipäättään koulutuksesta säästäminen on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.56 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Minusta kaikkein suurin ongelma tässä taustalla on, että ajatellaan, että yksi tutkinto kun on suoritettu, niin sillä mennään sitten läpi työuran ja yhteiskunnan ei tarvitse enää miettiä sitä, ottaako ihminen toisen ja tukeako toista tasoa opiskella lisää ja laajentaa sitä osaamista. Ajatellaan, että suoritat yhden tutkinnon ja tällä menet läpi työuran. Nykypäivän työelämä on aivan toisenlainen. Se tarvitsee koko ajan päivittämistä, se tarvitsee koko ajan osaamisen laajentamista. Sitten jos ajatellaan, että Suomen pitäisi pärjätä laajasti kansainvälisessä kilpailussa tai missä tahansa ja hoitaa nämä velvoitteet ja saada talous tasapainoon, niin meillä on oltava osaamista. Ja sen osaamisen pitää olla muillakin tasoilla kuin sillä tohtoritasolla. Sitä pitää olla laajasti sitä osaamista, ja tämä on se näkökulma tässä. Me ollaan koko ajan puhuttu, niin kauan kuin minä muistan, työelämässä on sanottu, että hankkikaa osaamista, kehittäkää itseänne, sillä työuria voidaan jatkaa ja saadaan omaa työtä kehitettyä ja samalla työn tuottavuutta parannettua, mikä on sen kilpailukyvyn ja pärjäämisen taustalla.

Kun täällä monia ammatteja on tuotu esiin, niin on puhuttu kovasti osaajapulasta. Esimerkiksi sosiaali- ja terveyssektorilla on monia ammatteja, joissa toimivat ovat tätä kautta saaneet mahdollisuuden pärjätä sillä uralla. Vuosittain yli 5 000 henkilöä opiskelee alan sisällä tai alalle ja vain noin 2 000 tulee opiskelemaan sieltä alalta pois. Tässä on tämäkin näkökulma, että koko ajan se työvoimapula-ala, joka tarvitsee eniten ammattilaisia nyt yksittäisenä alana, on tästä saanut aika ison tuen.

Eli minusta tässä nyt kulminoituu aika pitkälle tällainen iso poliittinen linja, että nyt yksilön vastuuta pitää kasvattaa kaikella tavalla, mitä yhteiskunnassa tehdään, ja yhteiskunnan pitää mahdollisimman vähän ottaa osaa sen yksilön elämään. Yhteiskunta voi vain yhdellä tavalla tukea antaa: peruskoulutus ja yksi tutkinto ja sitten koeta pärjätä tällä työura läpi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.59 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Vielä edustaja Valtolan puheenvuoroon olisin halunnut todeta, että mitä näihin säästöihin tulee, niin kyllä se nyt niin on, että tämä aikuiskoulutustuki rahoitetaan lähes kokonaan työttömyysvakuutusmaksuilla. Ja tiedän, että hallitus aikoo sieltä nämä vakuutusmaksut sinne julkisen talouden pohjattomaan kassaan siirtää, mutta pidän sitä hieman kyseenalaisena toimenpiteenä.

Ja mitä sitten tulee ylipäättensä julkiseen talouteen ja säästöihin, niin kyllä minun pitää todeta, että politiikassa on aina vaihtoehtoja. Minusta on aika laiskaa meiltä poliitikoilta todeta, ettei olisi vaihtoehtoja, tai olla todella vaihtoehtoton. Aina on vaihtoehtoja. Mutta täytyy myös jotenkin olla huolissaan siitä, että kun minusta tuntuu, että täältä oppositiosta

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

jokaisesta eduskuntaryhmästä on esitetty vaihtoehtoja hallituksen talouspolitiikalle, niin ette te halua kuulla niitä. En tiedä, kuuletteko te, kuunteletteko te, vai ettekö te vain halua ottaa huomioon sitä, mitä täällä puhutaan. Mutta aina on vaihtoehtoja, ja niitä on yritetty myöskin teille tarjota.

Ja siihen, mitä edustaja Lindén tuossa äsken edellä totesi, että pitää myös nähdä se, millaisia vaikutuksia niillä päätöksillä on, mitä täällä tehdään: vaikka nyt esimerkiksi juuri tämän aikuiskoulutustuen lakkauttamisen osalta meille ovat valiokunnassa asiantuntijat todenneet, että tällä tulee olemaan kriittisiä vaikutuksia sote-alan henkilöstön saatavuuteen. Olen huolissani siitä, että kyllä täällä pääministeriä myöden kyselytunnilla puhutaan siitä ja pohditaan sitä, mistä saadaan sote-alalle henkilöstöä ja mikä on se sote-alan vetovoima ja pitovoima, ja samaan aikaan sitten tehdään tällaisia päätöksiä täällä.

Muutenkin sitten tietysti näistä etuuksien leikkauksista, joita tällä kaudella on tehty ja jotka eivät nyt tähän asiaan kuulu: Totean vaan, että tavallaan se näköalattomuus ja se, että ei nähdä päätösten seurauksia, on huolestuttavaa. Nämä päätökset tulevat lisäämään ihmisten pahoinvointia, joka tulee lisäämään myöskin ihmisten osattomuutta tässä yhteiskunnassa. Minä toivoisin, että te kaikki tutustuisitte hyvinvointitalouteen, siihen, kuinka ihmiset voisivat paremmin tässä yhteiskunnassa, olisivat varmasti sen jälkeen tuottavampia ja meillä olisi kaikin puolin parempi olla koko tässä yhteiskunnassa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 21/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

16.02 Mauri Peltokangas ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuoden 2025 alussa voimaan tulevan uuden kotoutumisen edistämisestä annetun lain yhtenä keskeisenä tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa kotoutumista sen kaikissa vaiheissa. Tarkoituksena on esimerkiksi nopeuttaa palveluihin pääsyä, tavoittaa maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittää kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti ja työelämälähtöisesti.

Hallintovaliokunta pitää kotoutumista erittäin tärkeänä osana kokonaisvaltaista ja hallitua maahanmuuttopolitiikkaa. Valiokunta pitää myönteisenä, että erityisesti kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuuteen panostetaan. Oikein kohdennetuilla ja resursoituilla alkuvaiheen toimenpiteillä on merkittävä rooli kotoutumisen onnistumisessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että kotoutumista edistävät toimenpiteet myös aloitetaan heti, kun se on

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

mahdollista, eikä esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen pääsyssä ole tarpeettomia viiveitä. Tämä on edellytyksenä sille, että kotoutumista voidaan tavoitteiden mukaisesti tehostaa.

Valiokunta korostaa erityisesti suomen tai ruotsin kielen osaamisen keskeistä merkitystä maahanmuuttajien työllistymisessä ja yhteiskuntaan kotoutumisessa. Valiokunta viittaa mietinnössään eduskunnan aiempaan kannanottoon, jossa eduskunta on edellyttänyt hallituksen tarkkaan seuraavan erityisesti kielikoulutuksen vaikuttavuutta ja kieliopintojen velvoittavuutta lisäävien toimenpiteiden vaikutuksia oppimistuloksiin sekä huolehtivan kieliopintojen kehittämisestä siten, että maahanmuuttaneiden kielitaito vastaa nykyistä paremmin työelämän kielitaitovaatimuksia. Valiokunta katsoo, että kotoutumistoimenpiteiden velvoittavuutta tulee edelleen lisätä ja että maahanmuuttajilta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta. Lisäksi valiokunta korostaa yksilön omaa aktiivisuutta ja vastuuta kotoutumisestaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia uuteen kotoutumislakiin. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi kuluvan vuoden loppuun asti voimassa olevaa kotoutumisen edistämisestä annettua lakia, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ja työttömyysturvalakia. Keskeisimmät muutosehdotukset liittyvät kansainvälisestä suojelusta saaville ja eräille muille kotoutumislain soveltamisalaan kuuluville järjestetyistä palveluista kunnille ja hyvinvointialueille maksettavan laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämiseen ja alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen yläikärajan laskemiseen 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kunta tai työvoimaviranomainen voi tietyin edellytyksin periä asiakkaalta maksun käyttämättä jätetystä kotoutumista edistävää palvelusta, jos siitä on aiheutunut viranomaiselle tulkitsemiskustannuksia.

Laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisellä ja aikuistumisen tuen ylärajan laskemisella toteutetaan hallitusohjelman säästötavoitteita. Tulkitsemiskustannusten perimistä koskevalla muutoksella tavoitellaan julkisten menojen säästöjä sekä korostetaan maahanmuuttajien vastuuta omasta kotoutumisestaan. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin.

Kotoutumista pyritään nopeuttamaan kotoutumisjärjestelmää ja palveluja tehostamalla. Kun maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisesta lisätään, kunnan ja hyvinvointialueen roolin arvioidaan pienenevän nykyisestä. Valiokunta toteaa, että laskennallisen korvausajan lyhentäminen vastaa osaltaan kotoutumissuunnitelmien pääsääntöisen enimmäiskeston lyhentämistä kolmesta vuodesta kahteen vuoteen. Kotoutumissuunnitelma-ajan lyhentäminen vähentää esimerkiksi kotoutumissuunnitelmien seurantaan ja päivittämiseen liittyviä kunnan tehtäviä. Kotoutuminen on kuitenkin yksilöllistä, ja osa maahanmuuttajista on kotoutumista edistävien palvelujen tarpeessa pidempäänkin kuin kaksi vuotta.

Laskennallisen korvauksen maksuajan lyhentämisellä on vaikutusta niiden kuntien talouteen, jotka vastaanottavat kuntapaikoille kiintiöpakolaisia, oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita tai kotikunnan saaneita tilapäistä suojelua saavia henkilöitä taikka joihin muuttaa tällaisia henkilöitä itsenäisesti. Laskennallisen korvauksen maksuajan lyheneminen voi perustelujen mukaan vaikuttaa kuntien halukkuuteen ottaa vastaan kiintiöpakolaisia ja muita kuntapaikalle ohjattavia henkilöitä. Korvausajan lyhentämisen vaikutukset kuntatalouteen arvioidaan kuitenkin vähäisiksi. Hyvinvointialueen talouteen muutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että laskennallisten korvausten taso on jo nykyisin liian alhainen. Myös hallintovaliokunta on aiemmissa

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

kannanotoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että laskennallisten korvausten taso on jäänyt jälkeen kustannuskehityksestä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että laskennallisen korvauksen maksamiseen liittyvien muutosten vaikutuksia kuntien ja hyvinvointialueiden talouteen seurataan.

Ilman huoltajaa alaikäisenä tulleella lapsella tai nuorella on nykyisin oikeus kotoutumislain mukaiseen aikuistumisen tukeen, kunnes hän täyttää 25 vuotta. Lastensuojelulain mukaisen lastensuojelun jälkihuollon ikäraja on laskettu aiemmin tehdyllä muutoksella 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Kotoutumislain mukaiseen aikuistumisen tuen yläikärajaan ehdotetaan nyt tehtäväksi vastaava muutos, jonka ehdotetaan tulevan voimaan 1.7.2024 eli samaan aikaan, kun mainittua lastensuojelulain muutosta aletaan soveltamaan. Valiokunta pitää perusteltuna, että voimassa olevan kotoutumislain muuttamista koskevaan lakiehdotukseen sisältyy siirtymäsäännös, joka turvaa sen, että ennen lain voimaantuloa päätetyt tukitoimet voidaan saattaa loppuun aiemman sääntelyn mukaisesti. Kunnille ja hyvinvointialueille myös korvataan näistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Hallintovaliokunta toteaa, että nuorilla on kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen päättyessä käytettävissään yleiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä toimeentulon turvaan, asumisen tukeen, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät palvelut ja tukijärjestelmät. Valiokunta toteaa, että puheena olevat nuoret ovat usein erityisen haavoittuvassa asemassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että näiden nuorten palvelutarpeen mukaisista palveluista, kuten mielenterveyspalveluista, huolehditaan jatkossakin. Eduskunta on lastensuojelulain muutoksen hyväksyessään edellyttänyt, että valtioneuvosto seuraa jälkihuollon ikärajan alentamisen vaikutuksia ja palvelujärjestelmän kykyä ja resursseja vastata sen kohteena olevien nuorten yksilöllisiin tarpeisiin. Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että myös kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen yläikärajan alentamisen vaikutuksia nuorten aikuisten hyvinvointiin ja sosiaalipalvelujen käyttöön seurataan.

Arvoisa puhemies! Kotoutumislakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että kunnalle myönnetään valtionosuutta kotona lapsia hoitavien vanhempien kotoutumisen edistämistä varten. Kunnille on hallitusohjelman mukaan tarkoitus myöntää vuodesta 2025 alkaen 5 miljoonaa euroa maahanmuuttajaaitien aseman parantamiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että kunnat voivat tällä rahoituksella järjestää esimerkiksi kotona lapsia hoitaville vanhemmille soveltuvia osa-aikaisia kielikursseja ja rahoittaa avoimen varhaiskasvatuksen kautta lastenhoitoa siltä ajalta, kun vanhemmat osallistuvat kotoutumista edistäviin palveluihin.

Hallintovaliokunta korostaa mietinnössään lisäksi kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden viranomaisten toimivan yhteistyön ja eri toimijoiden välisen tiedonkulun merkitystä kotoutumisen edistämisessä.

Valiokunnan mietintöön jätettiin kaksi vastalauseetta, joissa ehdotetaan tiettyjen säännösten poistamista kotoutumislakia koskevasta lakiehdotuksesta, lakiehdotusten hylkäämistä ja lausumia. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

16.11 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Kotoutumisen parantamiseksi tarvitaan rakenteellisia uudistuksia ja uusia toimintatapoja. Etenkin vaikuttavat ja tarkoituksenmukaiset alkuvaiheen kotoutumispalvelut ovat tutkitusti avainasemassa kotoutumisen onnistumisessa. Jokaiselta kotoutumistoimenpiteiden piirissä olevalta yksilöltä on oikein edellyttää omaa vastuuta kotoutumisesta, mutta maahanmuuttajan oman vastuun lisäksi tarvitaan

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

myös tehokkaita kotoutumista edistäviä palveluita. Epäonnistuneen kotoutumisen kielteisiä vaikutuksia yhteiskunnalle on pyrittävä ennaltaehkäisemään muun muassa kotoutumisjärjestelmää aidosti kehittämällä. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi ei kuitenkaan pidä sisällään todellisia uudistuksia, joilla nykyistä kotoutumisjärjestelmää kehitettäisiin.

Arvoisa puhemies! Päävastuu kotoutumispalveluista ja palveluihin ohjaamisesta on kunnilla, joten keskityn seuraavaksi arvioimaan tätä hallituksen esitystä kuntien näkökulmasta.

Hallitus esittää, että kunnille kotoutumisen edistämisestä maksettavien laskennallisten korvausten enimmäiskestoa lyhennettäisiin nykyisestä. Kyse on merkittävästä leikkauksesta kunnilta, sillä samaan aikaan hallitus ei tosiasiallisesti esitä vähennettäväksi kuntien kotoutumiseen liittyviä velvoitteita tai tehtäviä. Hallitus asettaa kotoutumiskorvausten leikkauksella kunnat vaikeaan tilanteeseen. Kunnat joutuvat valitsemaan, järjestetäänkö kotoutumista edistäviä palveluja ja ohjausta nykyistä vähemmän, vai katetaanko korvausten vähentyminen muualta kuntien menoista. Mikäli kunnat toteuttavat kotoutumista edistävät palvelunsa jatkossakin entisen tasoisina, on kyseessä vain kustannusten siirto valtiolta kunnille. Jos taas kunnat päätyvät heikentämään kotoutumispalveluitaan, voi tästä koitua pitkällä aikavälillä kustannuksia koko yhteiskunnalle, mikäli maahanmuuttajien kotoutuminen karsittujen palveluiden seurauksena heikentyy.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseen sisältyy myös muutos, jonka seurauksena kunnilla olisi mahdollisuus periä maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkaukustannuksista kotoutumispalveluissa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella tulkkaukustannusten periminen hallituksen esittämällä mallilla on muodostumassa kunnille hallinnollisesti raskaaksi muutokseksi. Muun muassa Kuntaliitto ja useat kunnat ovat asiantuntijalausunnoissaan nostaneet esiin, että tulkkaukustannusten perimisen kohtuullisuuden ja asiakkaiden antamien selvitysten arvioiminen veisivät kunnilta ja muilta viranomaisilta jatkossa merkittävästi resursseja sekä voimavaroja. Kaikki tämä on pois kuntien kotoutumista edistävistä palveluista ja muusta työstä. Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on noussut lisäksi esiin, että tällä hetkellä kunnissa ei laajasti tunnisteta käyttämättä jääneiden tulkkaustapahtumien muodostavan merkittävää ongelmaa kunnille. Lisääntyvän hallinnon ja byrokratian myötä tulkkaukustannusten takaisinperinnän kustannukset uhkaavat ylittää saavutettavat taloudelliset hyödyt. Jo hallituksen esityksessäkin takaisinperinnän avulla saavutettavat kustannussäästöt on arvioitu hyvin mataliksi, mikä haastaa osaltaan muutoksen tarkoituksenmukaisuuden.

Lisäksi hallituksen esityksessä yksin maahan tulleen nuoren aikuistumisen tuen ikärajaa esitetään laskettavaksi 25 vuodesta 23 vuoteen. Toteutuessaan heikennys kohdistuu kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevaan nuorten ryhmään. Nykyisinkään tukeen ei ole subjektiivista oikeutta, vaan se perustuu tarkkaan harkintaan ja yksilölliseen tarpeeseen. Tukitoimien heikentäminen tältä ryhmältä saattaa johtaa syrjäytymiseen ja jopa riskiin radikalisoitumisesta, mikä tunnustetaan jo hallituksen esityksessäkin. Kuulemisten perusteella muutoksen säästöpotentiaali on myös perusteltua kyseenalaistaa, sillä tuen tarpeessa olevat maahanmuuttajanuoret ohjautuisivat heikennyksen jälkeen sosiaalipalvelujen piiriin. Tältäkin osin hallituksen tavoitteleva säästö uhkaa muodostua moninkertaisiksi kustannuksiksi.

Arvoisa puhemies! Me sosiaalidemokraatit emme voi hyväksyä sitä tapaa, jolla hallitus heikentää kuntien ja hyvinvointialueiden edellytyksiä toteuttaa vaikuttavia kotoutumista

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

edistäviä palveluita. Heikennykset ovat erityisen vahingollisia nyt, kun kuntien ja hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on muutenkin hyvin vaikea — senhän me kaikki tiedämme. Kotoutumista tulee kehittää, mutta hallituksen esityksestä puuttuvat todelliset uudistukset kotoutumisjärjestelmän kehittämiseksi.

Jätimme valiokunnassa yhdessä vihreiden ja vasemmistoliiton kanssa yhteisen vastalauseen tähän hallituksen esitykseen liittyen. Siksi ehdotankin, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 1 mukainen ehdotus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

16.17 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen tästä hallituksen esityksestä vähintäänkin jokseenkin huolissani mutta en valitettavasti lainkaan yllätynyt. Tämä HE ei mitenkään päin edistä kotoutumista vaan keskittyy pääasiassa leikkaamaan rahoitusta vähentämällä, kuten edustaja Peltonen edellä totesi, kunnille osoitettavia resursseja. Hallituksen esityksessä laskennallisten korvausten enimmäiskestoa esitetään lyhennettäväksi, mutta velvoitteita ei samaan aikaan vähennetä, ja tämä todella asettaa kunnat vaikean valinnan eteen. Siinä on kaksi tietä, joista toinen on valinta sen suhteen, että jatkossa tarvitaan vähemmän tai laaduttomampia kotoutumispalveluita, tai että nämä palvelut katetaan jostakin muualta, ja jokaisen tässä salissa vähänkään kuntataloutta tuntevan varmaan voisi kuvitella tietävän, että juurikaan millään kaupungilla tai kunnalla ei Suomessa ole sellaisia ylimää räisiä varoja, joista ne voisivat jatkossa näitä kotoutumispalveluita ikään kuin ylimääräisinä lähteä rahoittamaan.

Puhemies! Jos kunnat näin ollen päättävät vähentää palveluita nykytasolta, niin mitä todennäköisin seuraus on se, että kotoutuminen heikkenee, tuki heikkenee ja palvelut heikentyvät, ja näiden myötä pidemmällä aikavälillä myös koko yhteiskunnalle kohdistuvat kustannukset kasvavat, puhumattakaan niistä inhimillisistä kustannuksista, joita heikko kotoutuminen aiheuttaa, ja sen vuoksi tässä esityksessä ei ole mitään järkeä. Jälleen kerran hallitus lyhytnäköisesti leikkaa, kun tosiasias sa näitä kotoutumispalveluita pitäisi kehittää. Jos ja kun halutaan, että ihmiset kotoutuvat, integroituvat suomalaiseen yhteiskuntaan, pääsevät kiinni työn syrjään, tulisi panostaa parempaan kotouttamiseen eikä nykyjärjestelmän rapauttamiseen. Ymmärrän hyvin, että varmaan perussuomalaisille tämä on ideologinen valinta, mutta en voi kyllä olla hämmästelemättä, miten myös kokoomus lähtee tähän mukaan.

Erityinen huoli on, kuten todettu, tästä itse järjestelmästä mutta myös kuntataloudesta, ja sen vuoksi kysyn myös: Haluaako hallitus edes, että kunnissa tehdään kotoutumista? Haluaako hallitus, että ne maahanmuuttajataustaisia ihmisiä, jotka sinne kuntiin tulevat, pyritään kotouttamaan, että heitä pyritään saamaan työhön? Kyllä tosiasia on se, että Suomessa tarvitaan ihan kaikkien osallistumista, ihan jokaisen panosta, ja sen vuoksi nämä tehokkaat, hyvin resursoidut, laadukkaat kotoutumispalvelut olisivat aidosti ainoa oikea järkevä tapa toimia.

Puhemies! Viimeisenä haluan nostaa esiin myös huolen, jonka edustaja Peltonenkin tässä mainitsi, liittyen siihen, että yksin maahan tulleiden nuorten tukea heikennetään niin ikään laskemalla ikärajaa 23 ikävuoteen. Tässäkin niin ikään haetaan säästöjä, mutta uskaltaisin veikata, että jos siirretään palvelut sinne sosiaalipuolelle nykyiseltä vuodelta, niin se ei ainakaan säästä vaan päinvastoin voi lisätä kustannuksia.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Mutta aivan lopuksi: Ei niin huonoa, ettei jotain hyvääkin, ja ainoa positiivinen asia tässä hallituksen esityksessä on kyllä se, että kotona lapsia hoitavien maahanmuuttajaaaitien kotoutumiseen osoitetaan lisärahaa, ja se on erittäin hyvä asia, että tähän panostetaan. Siellä on valtava potentiaali meidän maahanmuuttajataustaisissa naisissa, kun heidät saadaan mukaan työelämään. Siitä kiitän lämpimästi, ja toivon, että tällaista samankaltaista rakentavaa otetta myös jatkossa otettaisiin näihin toimiin. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

16.21 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Asiantuntijat vastustavat laajasti aikuistumisen tuen alaikärajan laskua, kunnalle maksettavan korvausajan lyhentämistä ja tulkitsemissakkoa. Pidän itsekkin näitä esityksiä varsin haitallisina, enkä millään löydä näille mitään kestäviä perusteita.

Kunnille ja hyvinvointialueille pakolaisten vastaanottamisesta maksettavaa laskennallista korvausaikaa lyhennettäisiin tässä esityksessä vuodella. Kiintiöpakolaisista maksettava korvausaika lyhenisi kolmeen vuoteen, muiden kahteen vuoteen. Tämä epäilemättä aiheuttaa kunnissa ja hyvinvointialueilla paineita karsia tarjottavia palveluita ja lyhentää niiden kestoa. Rahoitus on nimittäin jo nykyiselläänkin aliarvioitu. Kuntaliiton mukaan viiveet kotoutumiskoulutukseen pääsemisessä voivat olla joillain paikkakunnilla jopa vuoden. Onnistunut kotoutuminen ja yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen vähentävät sosiaalipalveluiden ja terveyspalveluiden kysyntää. Kun nyt esitetyt muutokset vaikeuttavat kotoutumista, tulee se maksamaan hyvinvointialueille sote-palveluissa.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin huolestunut esityksen vaikutuksista lapsiin. Lapsiasia-valtuutetun mukaan lasten asema ja oikeudet heikkenisivät merkittävästi näiden muutosten myötä. Alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen tulleiden nuorten aikuistumisen tuki päättyisi kaksi vuotta aiemmin eli 23-vuotiaana. Tämä muutos kohdistuu tiettyyn pieneen ryhmään. Alaikäisenä yksin maahan tulleet ovat erityisen haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä. Heillä on taustallaan usein erilaisia väkivalta- ja traumakokemuksia lähtömaasta ja matkalta.

Jo nyt on mahdollista kyllä päättää aikuistumisen tuki aiemmin, jos nähdään, että sille ei ole tarvetta. Tällä tuella ei siis ole mitään tyhjäkäyttöä. Tukea saavat henkilöt taas tarvitsevat tukea joka tapauksessa joltain luukulta, ja sen saamisen vaikeuttaminen on haitallista sekä yksilölle että yhteiskunnalle.

Tällä ehdotuksella olisi kielteisiä vaikutuksia suunnitelmalliseen ja pitkäkestoiseen työhön nuoren kanssa. Palveluita toki täytyy tarjota myös aikuistumisen tuen päätyttyä, mutta tämä päätös luo tarpeettoman katkoksen ja lisää byrokratiaa. Moni palveluja tarvitseva voi jäädä ilman palveluita. Pahimmillaan tässä luodaan kasvualustaa syrjäytymiselle ja siitä aiheutuville lieveilmiöille, kuten jengiytymiselle.

Mitä tulee sitten tähän maksuun näistä käyttämättä jääneistä tulkitsemismaksuista, niin nekin saivat aikamoisen tyrmäyksen asiantuntijoilta, koska ne pikemminkin lisäävät kustannuksia kuin vähentävät niitä.

Ja näistä edellä mainituista syistä kannatan edustaja Peltosen tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

16.24 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen uudistuksessa, jossa siis tarkoituksena on uudistaa tätä kotouttamislakia ja säästää valtion kustannuksia, on useita ongelmia. Tässä tietenkin sen lähtökohdan tulisi olla se, että onnistunut kotoutuminen olisi niin Suomeen tulleen maahanmuuttajan kuin sitten koko yhteiskunnankin etu.

Toisin kuin tässä nyt hallitus tekee, niin keskustassa ajattelemamme pohjalta emme tekisi uudistusta leikkaamalla näitä kotouttamisen kuntakorvauksia tai rapauttamalla kotouttamispalveluita. Sen sijaan tulisi panostaa kotouttamisen sisällön aitoon uudistamiseen. Ja valitettavasti tässä nyt ei ole tehty niin huolellista lainvalmistelua kuin mikä olisi tarpeen tällaiseen lainsäädäntömuutokseen, joka sitten aidosti myös sitä palvelua uudistaisi.

Myös näiden tavoitteiden näkökulmasta hallituksen esityksessä on useita ongelmia. Se yksi perusongelmahan on se, että kun tämä on valtiontalouden säästölaki, voi olla, että tämä todellisuudessa tulee kalliimmaksi. Ja jopa tässä hallituksen esityksessä itsessään myönnetään, että kotoutujien, kotoutuja-asiakkaiden, palveluiden rahoituksesta leikkaaminen saattaa pitemmällä aikavälillä kasvattaa julkisen talouden menoja ja vähentää tuloja. Ja myöskin tällä laskennallisten kuntakorvausten enimmäiskeston lyhentämisellä voi pidemmällä aikavälillä olla julkisen talouden menoja kasvattavia ja tuloja vähentäviä vaikutuksia. Eli tässä pitäisi nyt katsoa julkista taloutta kokonaisuutena, siis kuntien ja valtion taloutta, ei pelkästään valtion, koska tässä kunnat uhkaavat nyt joutua maksajan pukille istumaan.

Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on käynyt ilmi, että suuret kaupungit, ennen kaikkea pääkaupunkiseutu, kunnat ja hyvinvointialueet ovat aika lailla yksituumaisia siitä, että tämä lakimuutos ei vähennä kotouttamisesta aiheutuvia kustannuksia. Eli kunnat maksavat edelleenkin näistä palveluista, ainoastaan valtion rahoitusvastuu ja rahoitusosuus tässä pienenee.

Lähtökohtaisesti me keskustassa olisimme valmiita kannattamaan aikuistumisen tuen ylärajan laskemista 23 vuoteen. Kuitenkin hallitus esittää sen tekemistä tavalla, jota emme voi hyväksyä.

Yhdessä näiden muiden kotoutumiseen suunnattavien, hallitusohjelmaan kirjattujen määräraholeikkausten sekä hallituksen kehysriihessä päättämien lisäleikkausten kanssa näyttäisi käyvän niin, että tätä kotouttamisen rahoitusvastuuta siirretään yhä enemmän kunnille ja hyvinvointialueille, joissa jo valmiiksi on merkittäviä ongelmia ja iso rahavaje.

Huomauttaisimme myös siitä, että valtiovarainministeriön tuoreen arvion mukaan osana julkisen talouden pelastamista Suomi tarvitsisi vuosittain noin 40 000 nettomaahanmuuttajaa. Ja kuten tiedämme, näiden tulisi olla hyvin kotoutuneita maahanmuuttajia. Ainoastaan tällä voitaisiin pysäyttää huoltosuhteen heikkeneminen ja Suomen hyvinvointi-valtion rapautuminen.

Arvoisa puhemies! Näistä edellä mainituista syistä katsomme, että puheena oleva hallituksen esitys on monelta kohdin epäonnistunut. Esitäinkin, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 kuvattu ja kirjattu ehdotus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

16.28 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta ei vastusta uudistuksia. Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa kuitenkin nykyistä vaikuttavampaa, kustannustehokkaampaa ja velvoittavampaa kotouttamista. Kun yhteiskunta on järjestänyt kotouttamispalveluja, tulee myös kotoutujan käyttää niitä, muuten nämä eivät toimi yhdessä. On-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

nistunut kotouttaminen on niin maahanmuuttajan kuin koko suomalaisen yhteiskunnan etu.

Toisin kuin hallitus, emme tekisi uudistusta leikkaamalla kotouttamisen kuntakorvauksia ja rapauttamalla kotouttamispalveluja. Sen sijaan panostaisimme aidosti kotouttamisen sisältöön ja aitoon uudistamiseen. Käytännössä se vaatisi huolellista lainvalmistelua esiselvityksineen ennen lainsäädäntömuutoksia. Tämä esitys on tehty varsin kiireellä. Kun useat meistä ovat täällä kuntapäättäjiä, me kaikki tiedämme kuntien taloustilanteen ja tiedämme myös kaiken sen byrokratian, mitä kunnissa pyörii ja varsin tehottomastikin pyörii. Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa, kuten äsken kuulitte edellisessä puheenvuorossa, suuret kaupungit, kunnat, jopa hyvinvointialueet lausuvat yhdensuuntaisesti, että tulossa olevat muutokset kotouttamislakiin eivät vähennä kotouttamisesta aiheutuvia kustannuksia ja tämän lisäksi ne eivät tule olemaan tehokkaita edes tämän päämäärän eli kotoutumisen kannalta.

Tästä syystä kannatan edustaja Honkosen tekemiä äskeisiä esityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

16.30 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvin lyhyesti: Haluan kiittää hallintovaliokuntaa oivasta mietinnöstä, jonka ovat tehneet, ja nostan sieltä yhden kohdan esille, mitä itse pidän kyllä oikein hyvänä, vaikka tässä muutamat muut sitä moittivat, eli tämä kohta, missä kerrotaan, että kunta- tai työvoimaviranomainen voisi periä kotoutuja-asiakkaalta maksun käyttämättä jätetystä palvelusta, jos siitä on aiheutunut kunnalle tai työvoimaviranomaiselle tulkitsemiskustannuksia. Ehdotetulla lailla lisättäisiin maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan ja käytännön asioiden hoitamisesta.

Olen joskus täällä kertonut, että muutaman kerran olen itse aikanaan ollut tällaisissa kotouttamistöissä — yhteensä itse asiassa 12 vuotta, ennen kuin tulin tänne eduskuntaan vuonna 2011. Alkuun olin turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa, sitten vuodesta 2004 eteenpäin Kotkan tulkikeskuksessa järjestämässä näitä tulkkauspalveluita. Voitte kuvitella, että sellaisille kielille kuin vaikka tagalog, paštu, lingala tai sorani on kohtuullisen vaikeaa löytää ammattitaitoisia, pätevää tulkkia, joka voi hyvin vaativissakin tehtävissä tulkata näitä asiakkaita, ja sitten kun saat sen ajan järjestymään, vaikka työvoimaviranomaiselle käy se kyseinen aika, ja se aika sopii sille tulkille, joka kenties tulee jostain toiselta puolelta Suomea Kotkaan, niin se asiakas ei olekaan siellä paikalla. Ja erityisen turhauttavaa se on silloin, kun käy ilmi, että se asiakas on lomailemassa siellä kotimaassaan, mistä hän on hetkeä aikaisemmin tullut pakoon sotaa ja johon häntä ei voi takaisin lähettää, ettei vaan kuole siellä, ja sitten, kun oleskelulupa on ja kotoutuminen alkaa, ollaankin lomailemassa — erittäin turhauttavaa.

No varmaan tulee kunnille perimiskustannuksia, hyvinvointialueille tulee perimiskustannuksia, varmaan näin, mutta uskon, että jos on tällainen uhka takaisinperinnästä, niin silloin nämä ihmiset itse jo ajattelevat sitä, että ainakin ilmoittavat hyvissä ajoin etukäteen, että tämä kyseinen aika ei minulle käy, että voidaanko yrittää etsiä toinen aika, mutta nyt kun tällaista mitään uhkaa takaisinperinnästä ei ole, niin ei myöskään näille ihmisille ole mitään väliä sillä. No, ei se aina ollut niin, että he olivat jossain kotimaassaan lomailemassa, saattoi olla, että he tulevat tuntia tai kahta myöhemmin sitten sinne paikalle ja vaativat, että nyt se heidän asiansa pitää hoitaa, mutta siinä vaiheessa tulkki on jo lähtenyt, ja sen tulkin matka pitää tietenkin maksaa.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Toinen asia, mihinkä kiinnitän huomiota, mitä neuvoisin tarkkailemaan tulevaisuudessa: Monet kunnat siinä vaiheessa, kun tämä korvausjakso on päätöksessään, kun nyt se on ollut kolme vuotta, tulevaisuudessa kaksi vuotta— en nyt mainitse nimeltä esimerkiksi edes Kotkaa, mutta nyt puhutaan yleisesti suomalaisista pikkukunnista pääkaupunkiseudun ulkopuolella — hyvin auliisti auttavat näitä maahanmuuttajia, jotka eivät ole siis työllistyneet tai tällä lailla olleet juuri mitenkään hyödyksi sille yhteisölle, muuttamaan pääkaupunkiseudulle, jossa he ovat sitten pääkaupunkiseudun kuntien vastuulla.

Mutta ei ehkä tämän enempää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

16.33 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuohon edustaja Eerolan äskeiseen puheenvuoroon tulkauksen käyttämättä jättämisestä, korvauksesta, tästä niin sanotusta sakkorangaistuksesta, jos nyt voi tällaista termiä tässä yhteydessä käyttää, niin kyllä minä tavallaan tämän logiikan ihan ymmärrän ja uskon, että täällä oppositiossa muutkin sen ymmärtävät, mutta tämä kritiikki ehkä nimenomaan tukeutuu näihin kuntien antamiin lausuntoihin, joissa koetaan tämä kuitenkin ehkä ei niin hyvänä keinona, ja sen takia myös tähän olemme itse täällä tarttuneet. Myös itse olen sitä mieltä, että tässä ehkä kuntia tulee kuulla.

Samoin kuntien kritiikissä nousee esille myös esityksen vastuunjaon selkeyttäminen, mitä tällä pyritään saamaan aikaiseksi. Täällä nousee esille lausunnoista, esimerkiksi kotikaupunkini Salon lausunnosta edelleen se ristiriitaisuus, että tämä ei varsinaisesti sitä selkeytä.

Tämän esityksen perimmäinen tavoite eli yksilön vastuu kotoutumisesta ja sen vastuun lisääminen on kyllä, totta kai, ihan kannatettava tavoite. Siitä olemme varmaan kaikki samaa mieltä, että nopean ja tehokkaan kotoutumisen on oltava meidän kaikkien tavoite. Mutta niin kuin näissä lausunnoissa ja niin kuin meidän oppositionkin kritiikissä on nostettu esille, emme kyllä koe, että tämä esitys nyt tähän parhaimmalla mahdollisella tavalla tarttuu. Tässä on monissa puheenvuoroissa tuotu aika hyvin esille sitä, että kyllä tämä koetaan ehkä enemmän kuitenkin sinne kuntien puoleen leikkaavana esityksenä.

Ja niin kuin edustaja Perholehto puheenvuorossaan ja muutkin ovat todenneet, tämä tavallaan asettaa kunnat aika hankalaan tilanteeseen tekemään valintoja: annetaanko tavaltaan huonompaa palvelua vai annetaanko sitten enemmän palvelua ja kaivetaan se sitten jostain omasta kukkarosta. Kyllähän se on selvää, että varsinkin kun kuntienkin taloudelliset näkymät koko ajan heikentyvät, niin voi olla suoranainen mahdottomuus lisätä resursseja tähän toimintaan, ja sitä kautta sitten kotoutuminen entisestään heikentyy. Katson, ettei meillä kyllä siihen olisi varaa. Koska näitä lieveilmiöitä jo muutenkin syntyy tällä nykyjärjestelmällä, niin tavallaan ei tätä nyt tieteen tahtoen pitäisi vaikeuttaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.36 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa julkisen talouden suunnitelmassa JTS:ssä on työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa kerrottu, mitä suunnitellaan momentille 32.50.30, missä ovat kotoutumisen määrärahat. Se, mitä siellä kerrotaan, on seuraava: Vuodelle 25, siis ensi vuodelle, varattaisiin noin nykyistä tasoa vastaava 500 miljoonaa euroa. Sitä seuraavalle vuodelle, vuodelle 26, varaus olisi 457 miljoonaa euroa, siis viitisenkymmentä miljoonaa vähemmän. Vuodelle 27 on arvioitu varattavan 268 miljoonaa euroa,

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

eli määräraha olisi puolittunut siitä vuoden 25 tasosta. Ja sitten vuodelle 2028 eli viimeiselle vuodelle 142 miljoonaa euroa, eli edelleen puolitettaisiin se vuoden 27 taso. Kokonaisuudessaan pudotus olisi siis 500 miljoonasta noin 360 miljoonalla eurolla alaspäin 140 miljoonaan eli 72 prosenttia. Jos nyt joku sanoo, että tässä ei määrärahoja leikata, niin tässä todella siis kotoutumisen määrärahoista leikataan kolme neljäsosaa. Tässä on puhuttu konkreettisesti niistä tavoista, miten se tapahtuu, kuinka monelta vuodelta korvausta annetaan, mikä on korvauksen suuruus kunnille ja sillä tavalla, mutta jokainen varmaan ymmärtää, että tuo ei oikeasti ole realistista.

En itse ole tässä käynnistämässä nyt laajempaa maahanmuuttokeskustelua, mutta kaitvoin kuitenkin esille tarkastusvaliokunnan — jonka jäsen nykyisin olen — mietinnön vuodelta 2019 tammikuussa. Silloin puheenjohtaja oli nykyinen europarlamentaarikko Eero Heinäluoma, ja siellä annetaan 11 suositusta, jotka ovat osin hyvinkin velvoittavia. Muistan, että silloin jotkut vähän kavahtivat sitä, että se oli ehkä jämäkämpää kuin mitä ihan sellainen yltiöavoin maahanmuuttopoliittinen ajattelutapa olisi ollut. Siinä lähdettiin siitä, että koulutuksen tulee olla velvoittavaa, tulee suorittaa kielikoe, tulee suorittaa myös koe, jossa kerrotaan, miten maassa ollaan, eletään ja mitkä keskeiset toimintaperiaatteet suomalaisessa yhteiskunnassa ovat. Nämä ovat minusta aika merkittäviä linjanvetoja, siis 2019 tammikuussa.

Mutta puheenvuoroni varsinainen ydin oli tämä määrärahojen täydellinen romahduttaminen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

16.39 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käytin aiemmin tässä keskustelussa aika kriittisen puheenvuoron tästä hallituksen esityksestä. Haluan kuitenkin vielä — vähintään tasapainon vuoksi — nostaa esiin näitä eräitä kannatettavia asioita tässä esityksessä, sillä emmehän me sosiaalidemokraatitkaan tässä meidän vastalauseessamme tietenkään niitä hyviä muutoksia olleet vastustamassa vaan niitä peruseriaatteita, jotka tässä esityksessä hyvin ongelmallisiksi koimme, ja niihin tietysti muutosta ensisijaisesti lähdimme hakemaan.

Hallituksen esityksessä kannatettava on meidänkin näkemyksemme mukaan tämä lisämääräraha maahanmuuttajaitien kotoutumisen edistämiseen. Tämä muutos valtionosuusrahoitukseen kunnille on tarpeellinen, jos sen avulla voidaan suunnata vaikuttavampia palveluita maahanmuuttajajäideille, joidenka kotoutumisen aivan erityinen edistäminen on tietysti ollut aika laajastikin ääneen lausuttu tavoite kotoutumisperitiikassa jo pidemmän aikaa.

Toinen kannatettava muutosseikka tässä hallituksen esityksessä on pyrkimys kotoutumiseen liittyvien vastuiden selkiyttämiseen. Meillähän on tässä maassa kuntien ja hyvinvointialueidenkin rinnalla useita toimijoita, joille kuuluu vastuuta kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyvistä palveluista. Siksi on aivan oikein se, että pyritäisiin selkiyttämään näitä erilaisia vastuita ja velvoitteita, jotta todella sen velvoiteviidakon ja vastuuvii-dakon sijaan saataisiin suunnattua voimavarat näiltä toimijoilta siihen tärkeimpään eli tähän kotoutumisen edistämiseen tehokkaasti ennen kaikkea siellä alkuvaiheessa.

Mutta nämä kieltämättä myönteiset seikat tässä hallituksen esityksessä eivät kuitenkaan saata esitystä meidän näkemyksemme mukaan tasapainoon, kun toisessa vaakakupissa ovat nämä leikkaukset kuntien ja hyvinvointialueiden korvauksiin kotoutumisen edistämi-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

sen palveluista. Jatkossa kunnilla ja hyvinvointialueilla on vähemmän rahaa käytettävissä näiden kotoutumisen edistämisen palveluiden järjestämiseen, se on tosiasia. Kaikkein huolestuttavinta on mielestäni se, mihin myöskin edustajat keskustasta tässä keskustelussa viittasivat, että meillä on käsillämme mitä suurimmalla todennäköisyydellä säästölaki, joka ei kuitenkaan tule säästämään vaan kasvattaa kustannuksia niin suoraan kuin välillisestikin. Ja tietysti, kun julkinen talous on kokonaisuus, meidän pitäisi pyrkiä välttämään tällaista osaoptimointia, jossa valtio siirtää kustannuksia kunnille ja kunnat sitten joutuvat kamppailemaan heille siirtyneiden kustannusten kanssa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen. [Rami Lehtinen: Tämä näyttö on jumissa täällä. — No nyt lähti mikki päälle, joo, hyvä.]

16.42 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia. On todettava, että esitys on kokonaisuutena hyvä niin maahanmuuttajille kuin koko yhteiskunnalle. Jatkossa kotoutuminen tulee toteutumaan tehokkaammin, ja lisäksi maahanmuuttajat pääsevät nopeammin työllisyyspalveluihin. Nopeampi kotoutuminen ja työelämään pääsy ovat merkittävä asia yhteiskuntaan integroitumisen kannalta.

Suomalaiset ovat tottuneet siihen, että täällä tehdään leivän eteen töitä. Samaa odotetaan myös tänne tulevilta. Kun maahan tullaan, niin silloin opetellaan maan tavoille, ja siksi näen hyvänä asiana, että maahanmuuttajan oma vastuu kasvaa. Sellaista kuvaa ei pidä Suomessa tai Suomen ulkopuolella luoda, että tänne voi tulla vain oleskelemaan. [Juho Eerola: Vaikka olisi oleskelulupa!] Nopeaan integroitumiseen panostaminen vie maahan tulleet kohti työelämää ja omasta toimeentulosta huolehtimista.

Siihen keskusteluun, mitä täällä on käyty liittyen siihen, että kunnilta ja hyvinvointialueilta lähtee rahaa: Asia varmasti on näin. Mutta samoin asiantuntijakuulemisissa kuulimme lukuisia kertomuksia siitä, miten pitkään menee ennen kuin kotoutuminen aloitetaan — hyvässä lykyssä lähemmäs vuosi ennen kuin mitään toimia tehdään. Ja se on kohtuuttoman pitkä aika, johon tämän rahan supistaminen kannustaa puuttumaan, eli se kotouttaminen nopeutuisi. Se on tietysti ymmärrettävää, että kukaanhan ei halua, että leikataan omaa kehysrahoitusta, joka on yleiskatteellista.

Haluan myöskin tuoda esiin, että useita kertoja yritin saada asiantuntijoilta selvyyttä siitä, että jos kotoutuminen pitäisi suorittaa kahdessa vuodessa kolmen vuoden sijaan, niin mikä siellä viimeisenä vuonna on sellainen, joka jäisi tekemättä. Tähänkään asiaan en saanut vastausta. Eli sinänsä aika riittää kyllä, mutta meidän koneisto ei ole riittävän tehokas tämän kotouttamisen suorittamiseen tässä aikataulussa.

Ennen kaikkea tässä olisi tärkeätä — ei se, että raha menee jatkossa kunnilta tai hyvinvointialueilta sen kolmannen vuoden osalta, vaan se, että kotouttaminen saataisiin tehtyä niin, että kotoutettava integroituu yhteiskuntaan ja hankkii itse elantonsa yhteiskunnan työelämästä, mikä palvelisi myöskin sitä asiaa, jota vasemmalta laidalta on tuotu esiin, että me tarvitsemme tänne lisää työntekijöitä. Juuri tämäkin asia edistää sitä.

Mitä tulee tulkkauspalveluiden perimiseen, niin se logiikka, joka esitettiin tämän toiminnan suorittamiseksi, on toki niin monimutkainen, että varmasti sillä logiikalla tuleekin enemmän kustannuksia kuin hyötyä. Mutta jos se tehtäisiin samalla lailla kuin kenen tahansa muunkin kohdalla, kun jättää vaikkapa terveyspalveluihin menemättä tai lääkäriin menemättä, niin varmasti olisi huomattavasti kohtuullisemmalla tasolla se kustannus, mikä

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

tulee siitä perinnästä. Eli järjen käyttöä vaatii tässäkin, jotta kustannuksia voidaan kohtuullistaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

16.45 Mauri Peltokangas ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua, hyviä puheenvuoroja — kiitän niistä kaikkia, etenkin valiokuntaa hyvästä käsitteystä.

Itse pohdin tuota kommenttia tästä kunta- tai työvoimaviranomaisen mahdollisuudesta tietyin edellytyksin periä asiakkaalta maksua käyttämättä jätetyistä kotouttamista edistävistä palveluista, mikäli niistä on aiheutunut reaalisia kustannuksia kunnalle tai työvoimaviranomaisille. Jollain tavalla mietin, onko se huono asia, että tällainen mahdollisuus on. Itse näen, että ei ole niinkään huono mahdollisuus. Siitä, onko sitä pakollista käyttää, tietenkin tätä keskustelua voidaan jatkaa.

Mutta se, että me annetaan kunnille tällaiseen toimintaan mahdollisuus, joka sitten, kuten edustaja Eerola täällä toi erittäin ansiotuneesti esiin, voisi toimia tällaisena ennalta ehkäisevänä asiana: kun henkilöllä on joka tapauksessa kuitenkin se tieto, että on tällainen palvelu, kellonaika on se ja se, tulkki on järjestetty, niin kyllä näkisin, että se on tulevaisuudelle hyödyksi, että meillä on tällaisia ikään kuin kannustavia tekijöitä, joilla me saadaan nämä henkilöt sinne paikan päälle silloin, kun heille se aika on varattuna. Näinhän me suomalaisetkin joudumme tekemään, ja kuten varmasti arvoisat kollegat tietävät, usein mikäli me jätämme jonkun palvelun käyttämättä, niin kunnat eivät sitä meille maksa, vaan kyllä me joudumme sen omasta pussistamme maksamaan. Miksipä tässä sitten ei olisi niin sanottu tasa-arvo mukana ja kaikki joutuisivat, aikuiset ihmiset ja miksei nuoretkin, vastaamaan niistä asioista, mitkä ovat ennalta sovittuja. Tästä syystä pidän itse tätä uudistusta erinomaisena nimenomaan sen ennalta ehkäisevän vaikutuksen vuoksi. Elikkä en minä nyt usko, että kunnat siinä mielessä olisivat eri mieltä siitä, etteikö se olisi hyöty, jos voidaan ennalta estää tällaisia kuvioita.

Lisäksi katson erittäin hyvänä asiana sitä, että me saatiin nimenomaan nyt maahanmuuttajaideille tätä parannusta, kuten täällä ansiokkaasti kuultiin puhujapöytästä — erinomainen lisäys tähän.

Samoin kiitän edustaja Peltosta, erittäin hyvät löydöt sieltä tuli siitä, mitä hyötyä tässä on. Ymmärrän kyllä nämä poliittiset tulokulmat, että vasemmistolla ei ole kauhean iloista katsetta sellaisiin lainmuutoksiin, jotka tekevät niitä asioita, mitä tämä hallitus on tekemässä — ainahan sieltä saattaa toinen mielipide löytyä.

Mutta tällä me menemme nyt, ja kiitän keskustelusta omalta osaltani. Kiitän myöskin siitä, että täältä löytyi oppositiostakin vastalauseista huolimatta näitä kohtia, jotka ovat hyödyllisiä, ja siitä olemme kaikki varmasti samaa mieltä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.48 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin kiitän osaltani tästä keskustelusta. Tämä ei ole ollenkaan ollut niin repivää ja eripuraista kuin saattaisi näissä kysymyksissä joskus luulla.

Olin edellisellä kaudella hallintovaliokunnan jäsen ja nyt olen sitten tarkastusvaliokunnan jäsen, ja siksi otin esille tämän tarkastusvaliokunnan viisi vuotta sitten laatiman linjan-

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

vedon tässä. Haluaisin nyt edelleen siitä — vaikka se on sieltä viiden vuoden takaa, mutta kun niitäkään kaikkia asioita ei ole saavutettu — muutaman kohdan referoida. En lue sitä tietenkään kuin osittain.

Siellä oli yksitoista suositusta ja numero 3 kuului näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii kotouttamisen merkittävästä nopeuttamisesta siten, että kotoutumisjakso määritellään pääsääntöisesti yhden vuoden pituiseksi. Toimintoja tulee tehostaa nykytilanteeseen verrattuna kaikissa vaiheissa siitä lähtien, kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen.” Kohdassa 5 todetaan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että maahanmuuttajien työllistymistä tukevien palvelujärjestelmien ja rakenteiden toimivuutta parannetaan vastaamaan myös työllistävien yritysten tarpeita.” Kohdassa 6: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että työntekijän oleskelulupahakemusten käsittelyaikaa nopeutetaan. Hakemusten käsittely saa kestää enintään kaksi kuukautta.” Kohta 7: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kotoutumiskoulutuksen kieliohjelmojen uudelleen järjestämiseksi, jotta opetuksen laatu turvataan ja oppimistulokset paranevat vastaamaan niille asetettuja oppimistavoitteita sekä työelämän kielitaitovaatimuksia.” Kohta 8: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää oleskeluluvan saaneen maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelmaan sisältyvän kielikoulutuksen velvoittavuutta siten, että kielikoulutukseen sisältyy kielitaitoa mittaava koe.” Ja vielä kohta 9: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää turvapaikanhakijan vastaanottopalveluihin sisältyvän opintotoiminnan velvoittavuutta. Turvapaikanhakijalta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen ja arvojen tuntemusta. Tämän varmistamiseksi tulee olla koe.”

Minusta nämä olivat hyviä linjanvetoja. [Mauri Peltokangas: Samaa mieltä! — Juho Eerola: Kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

16.51 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja on aivan oikeassa siinä, että kunnat saavat tämän lakimuutoksen jälkeen aivan itse päättää sen, peritäänkö jatkossa tätä maksua käyttämättä jääneistä tulkkauspalveluista vaiko ei. Eli se jää kuntien harkintavaltaan, ja se on hyvä asia, että kunnat saavat tähän omaa harkintaansa käyttää, koska silloin me emme tule tästä talosta lähettäneeksi kunnille ikään kuin veloitetta ottaa käyttöön tätä mallia, jota täällä on laajasti tänäänkin kritisoitu.

Itse uskon, että harvassa ovat ne kunnat — toki tulevaisuudessa senkin näemme — jotka tulevat tämän perinnän ottamaan käyttöön sillä tavalla kuin tässä hallituksen esityksessä nyt mahdollistetaan, ja perustelen sitä muutamilla kuulemisissa esiin nousseilla seikoilla.

No, aivan ensimmäinen on tietysti se, että niin Kuntaliitto kuin useat kunnatkin lausunnoissaan toivat hyvin selkeästi esiin sen, että ei kuntakentällä koeta, että tämä olisi ongelma — että olisi jotenkin ylettömän paljon näitä tilanteita, joissa tätä takaisinperintää olisi ikään kuin tarpeellista sitten lähteä suorittamaan. Eli tätä ongelmaa ei käsitykseni mukaan jaettu kunnissa, ja siksi tätä ei juurikaan siellä myöskään kannatettu.

Lisäksi, kun katsoo tätä lausuntopalautetta, niin valtiovarainministeriö totesi omassa lausunnossaan, että maksun taloudellinen hyöty maksutuloista olisi kunnille pieni, varsinkin, kun maksujen laskuttaminen ja periminen sekä niihin liittyvät selvitykset, kohtuusharkinta, lisääisivät hallinnollista työtä ja aiheuttaisivat kustannuksia. Eli tällä mallilla, joka tähän hallituksen esitykseen on kirjattu, jouduttaisiin tekemään se hallinnon kasvattaminen ja byrokratia, joka varmasti siellä kunnissa kyllä vaakakupissa painaa, kun ne ryhtyvät

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

pohtimaan, onko tämä viisasta — edes sen ennaltaehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi.

No, toisaalta lausuntopalautteessa kuitenkin tuotiin esiin, että jos tätä ennaltaehkäisevää vaikutusta halutaan aikaansaada, että nämä tulkkauspalvelut käytetään — mikä on tietysti hyvä asia, että näin tapahtuisi — niin lausunnoissa oli jonkin verran myös vaihtoehtoisia malleja, joissa ei ensisijaisesti ajettu tällaista sakkomenettelyä vaan esimerkiksi haettiin jonkinlaista parempaa informointia ja sitä kautta sen tiedoksi tekemistä, miten asioiden kuuluu olla ja miten myöskin sitten näihin osallistua. Kyllä aika huolella kun tätä lausuntopalautetta luin, niin huolestuin nimenomaan näiden tahojen lausunnoista, jotka tätä tulisivat sitten siellä käytännön arjessa tekemään, ja jos he eivät näe sitä tarkoituksenmukaisena vaan näkevät sen kustannustekijänä, niin en siksi sitä myöskään tähän lakiin ensisijaisesti lähtisi säätämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

16.54 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti vaan. Tiedän, että kuntakentillä näitä käyttämättä jääneitä tulkkauksia ei koeta ongelmana, ja syy on lähinnä se, että valtio on kustantanut ne käyttämättä jääneet tulkkaukset — niistä ei ole tullut kunnille mitään. Tiedän sen, että jos niitä lähdetäisiin perimään takaisin, niin siitä sitten kunnalle varmaan joitain perimiskuluja tulisi. Mutta ihan kuten tässä valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas äsken kertoi, myös meiltä tavallisilta kantasuomalaisilta peritään maksu, jos me jätämme joitain palveluita käyttämättä. Itse uskon hyvin vahvasti siihen, että jos olisi tällainen mahdollisuus siihen, että kunta voisi halutessaan periä takaisin näiltä asiakkailta näitä käyttämättömiä tulkkausmaksuja, jo pelkästään tieto tästä seikasta toimisi ennaltaehkäisevästi siten, että nämä henkilöt eivät sitten jättäisi käyttämättä näitä sovittuja tulkkaus-aikojaan, tai jos tulisi tilanne, että ei pääsisi sinne, niin hyvissä ajoin sitten peruisivat sen tulkkauksen. Mutta tosiaan kuntakenttä ei nyt näe tätä ongelmana sen tähden, että valtio kustantaa nämä tulkkaukset heille, kun on humanitäärisin syin pakolaistaustaisista ihmisistä kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

16.55 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Otin vielä lyhyen kommenttipuheenvuoron lähinnä siksi, että sehän on nyt hienoa, että me huomataan tässä yhteisesti, että tässä on muutama tulokulma, mutta kaikki päätyvät kuitenkin sinällään hyvään — että siellä on mahdollisuus, joka ei ole pakko. Se on aina hyvä.

Edustaja Eerola toi hyvän tulokulman siihen, miksikä ei kunnat ole kokeneet ongelmalliseksi. No, ei mekään koeta niitä asioita taloudellisesti ongelmallisiksi, joita meidän ei tarvitse itse maksaa, ja kunta on tässä kohtaa tietenkin ollut tyytyväinen, koska se ei ole langennut toistaiseksi niille.

Miten me sitten katsotaan tätä kokonaisuutta? Näkisin siellä myös yhden hyötykohdan: Me aina sanotaan ylipäätään tärkeimmäksi asiaksi kotoutumisessa sitä yhteiskunnan sääntöjen ja määräysten ja meidän kulttuurimme tuntemista ja ylipäätään kielitaitoa ja näitä asioita, mutta sitten meillä olisi yksi tällainen kohta, jonka saat laiminlyödä ja joku muu maksaa. En näe sitä kotoutumisen kannalta oikein hyväksi signaaliksi, että vain maahanmuuttajalla olisi sitten oikeus laiminlyödä vaikka tulkkauspalvelu tai joku muu sellainen

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

palvelu, minkä jokainen kantasuomalainen joutuu kuitenkin maksamaan. Elikkä tässäkin kohtaa näen sen hyötynä, että tässä tulee semmoinen koulutus kaiken muun ohella, että jos meidän maassamme sovitaan jotain, niin se on sitten yhdet puheet ja käydään se palvelu sieltä ottamassa.

Tämä tällaisena pienenä mainintana, mutta en käytä enempää puheenvuoroja. Tässä on mielestäni asiat tuotu erittäin hyvin esille. — Kiitos omasta puolestani.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle ydinpuolustustietoja koskevasta yhteistyöstä Pohjois-Atlantin sopimuksen osapuolten välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 20/2024 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 20/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä tietoyhteiskuntakaaren muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2024 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 35/2024 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle tieliikennettä koskevaan yleissopimukseen tehtyjen muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 36/2024 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 36/2024 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

13. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan lakien muutoksenhakusäännösten muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 23/2024 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 2/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 2/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Ja meille taitaa siellä esittelijänä olla valiokunnan puheenjohtaja Eerola, olkaapa hyvä.

Keskustelu

16.58 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä eduskunnassahan on aina tapana, että valiokunnan puheenjohtaja esittelee mietinnön, mutta tässä on yksimielisestä mietinnöstä kyse ja ainoastaan hyvin teknisluontoisia korjauksia tähän esitetään, niin että en sen kummemmin käy tätä nyt esittelemään.

Mutta teen täältä yhden noston, mihinkä meidän valiokunta kiinnitti huomiota. Elikkä kakkos- ja kolmosmomentissa käytetty ”valitusviranomainen”, tämä termi, viittaa viranomaiselle tehtävään valitukseen, mistä näissä säännöksissä nyt ei ole kuitenkaan kyse. Eli ottaen huomioon myös viranomaisen ja hallintotuomioistuimen periaatteellisesti tärkeän eron valiokunta ehdottaa, että kakkos- ja kolmosmomenttia tarkistettaisiin siten, että sana ”valitusviranomainen” korvataan sanalla ”hallintotuomioistuin”. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. Se oli lyhyt ja ytimekäs.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 23/2024 vp sisältyvien 1.—20. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2023

Kertomus K 8/2024 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 5/2024 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 5/2024 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Ja siellä meille esittelijänä on edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Keskustelu

17.00 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan tilintarkastajien Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 23 antaman tilintarkastuskertomuksen johdosta tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että tilintarkastuksella hankitaan kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaista virheellisyttä, ja siitä, ovatko pääjohtaja ja talouspäälikkö syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus virastoa kohtaan, taikka rikkooneet Valtiokonttorin määräyksiä, talousarvioasetusta tai viraston taloussääntöä.

Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty viraston johdon toiminnan lainmukaisuutta. Valiokunta on jo useamman vuoden ajan kiinnittänyt huomiota tarkastus- ja valvontatoiminnan osuuteen kokonaistyöajassa tarkastusvirastossa. Vuoden 23 toimintakertomuksen mukaan tarkastus- ja valvontatoimintaan käytettiin 61 henkilötyövuotta, mikä on 3,4 henkilötyövuotta enemmän kuin vuonna 22. Muuhun ydintoimintaan käytetty työaika väheni 1,8 henkilötyövuotta. Vuonna 23 valmistui 86 tarkastuskertomusta: tilintarkastuskertomuksia valmistui 71, tuloksellisuustarkastuskertomuksia 10, laillisuustarkastuskertomuksia 3 ja monilajitarkastuksia 2. Valiokunta pitää hyvänä sitä, että tarkastusvirasto on vuonna 23 jatkanut edellisvuoden tavoin tarkastus- ja valvontatoiminnan osuuden vahvistamista kokonaistyöajasta. Myönteistä on myös tarkastuskertomusten lukumäärän kääntyminen nousuun.

Lopuksi valiokunta toteaa, että eduskunnan tilintarkastajien lausunnon mukaan tilinpäätös- ja toimintakertomus antavat viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus on: ”Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 8/24 vp johdosta.” Valiokunnan kannanottoehdotuksena on: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.”

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 8/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

15. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2023

Kertomus K 9/2024 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 6/2024 vp

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 6/2024 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Keskusteluun, ja siellä on edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eduskunnan tilintarkastajien Ulkopoliittisen instituutin tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta, kirjanpidosta ja hallinnosta vuodelta 23 antaman tilintarkastuskertomuksen johdosta tarkastusvaliokunta toteaa, että tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää, että tilintarkastuksella hankitaan kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa olennaisia virheellisyyskysymyksiä, ja siitä, ovatko johtaja ja apulaisjohtaja syyllistyneet tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus virastoa kohtaan, taikka rikkoneet Valtiokonttorin määräyksiä, talousarvioasetusta tai viraston taloussääntöä. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty viraston johdon toiminnan lainmukaisuutta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisen mukaan Ulkopoliittisen instituutin toiminta oli vuonna 23 aikaisempaa laajempaa ja instituutin lakisääteiseen toimintaan kohdistui suurta yhteiskunnallista tarvetta. Tämän seurauksena taloudellisten resurssien riittävyys alkoi muodostua instituutissa haasteelliseksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kasvavaan yhteiskunnalliseen tietotarpeeseen on tähän asti käytetty aiemmilta vuosilta säästöneitä varoja, mutta ne tulevat käytetyiksi loppuun vuoden 24 aikana. Ilman lisääntyvää ulkoista rahoitusta instituutin kulujen kasvua joudutaan hillitsemään samalla, kun eduskunnan rahoitusosuus alkaa laskea. Myös valtioneuvoston yhteisen selvitys- ja tutkimustoiminnan rahoituksen lakkauttaminen vaikuttaa instituutin taloudelliseen suunnitteluun.

Valiokunta toteaa, että eduskunnan tilintarkastajien lausunnon mukaan tilinpäätös ja toimintakertomus antavat viraston tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot Ulkopoliittisen instituutin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia.

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus: ”Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 9/2024 vp johdosta.” Valiokunnan kannanottoehdotus: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.”

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 9/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

16. Puoluerahoituksen valvonta 2023 – Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus

Kertomus K 5/2024 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 7/2024 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 7/2024 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ojala-Niemelä, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.06 Johanna Ojala-Niemelä sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin en malta olla sanomatta, että tämä on historiallinen hetki — onneksi lehterillä on kuitenkin yleisöä, että ei tarvitse tyhjälle salille puhua.

Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston lakisääteisenä tehtävänä on valvoa puoluerahoitusta. Tarkastusviraston valvottavia ovat puoluelain perusteella kaikki puolueet, niiden lähiyhteisöt sekä valtioneuvoston puoluetukipäätöksessä mainitut puolueyhdistykset. Vuonna 23 valvottavia oli yhteensä 158.

Tarkastusvirasto valvoo puoluelain tarkoittamaa tukea, vaalikampanjan kulujen ja rahoituksen ilmoittamista sekä niihin liittyvien asiakirjojen laatimista ja toimittamista koskevien säännösten noudattamista valvottavien yhteisöjen toiminnassa. Tarkastusvirasto toimii myös puoluelain tarkoittaman valtionavustuksen valvojana. Eduskunnassa edustetuina oleville puolueille maksettavan valtionavustuksen eli puoluetuen valvonnassa tarkastusvirasto tarkastaa, onko valtionavustuksen käytössä ja käyttöä koskevassa raportoinnissa noudatettu puoluelain säännöksiä ja avustuspäätöksen ehtoja. Vuoden 23 eduskuntavaalien jälkeen yhdeksällä eduskunnassa edustettuna olleella puolueella on ollut oikeus valtionavustukseen.

Vuonna 23 ilmoitettiin tukisuorituksia tarkastusviraston ylläpitämässä verkkopalvelussa yhteensä noin seitsemän miljoonaa euroa. Vuoden 23 tarkastusten aikana ilmoitusrekisteriin lisättiin ajantasaisia ilmoituksia takautuvasti noin 550 000 euron edestä. Tarkastusviraston mukaan puoluerahoitusta koskevat ajantasaiset ilmoitukset ovat täydennysten jälkeen olennaisilta osin oikein ja antavat tarkastettujen yhteisöjen saamasta tuesta olennaisilta osin oikeat tiedot. Kuitenkin puutteitakin tuli valvonnassa esiin ja niitä myös korjattiin runsaasti valvonnan aikana. Valiokunta pitää huolestuttavana saamaansa tietoa siitä, että ilmoitusrekisteristä puuttui kolmen valvottavan asiakirjoja ja yksi valvottava ei toimitanut mitään aineistoja ja asiakirjoja tarkastusvirastolle eikä sitä tavoitettu myöskään tarkastukseen.

Eduskuntapuolueille maksettava valtionavustus eli puoluetuki on valtion talousarvion sekä valtionapupäätöksen mukaan tarkoitettu puolueen poliittisen toiminnan sekä puolueiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen. Puoluetuen valvonnassa ilmeni useilla valvottavilla puutteita ja epäjohtonmukaisuuksia valtionavustuksen käytön seurannassa ja dokumentoinnissa. Valiokunta painottaa, että valvottavien tulee järjestää valtionavustusten seuranta myös myöntövuoden jälkeen siten, että ne pystyvät aukottomasti osoittamaan, miten valtionavustus on käytetty.

Pöytäkirja PTK 52/2024 vp

Tarkastusvaliokunnan päätösehdotus: ”Eduskunta hyväksyy kannanoton kertomuksen K 5/24 vp johdosta.” Ja valiokunnan kannanottoehdotus: ”Eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.” — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 5/2024 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 22.5.2024 pidettävään täysistuntoon.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 22.5.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.10.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen